

JMG

Kandidatuppsats i journalistik

HT-2016

Institutionen för journalistik,
medier och kommunikation

www.jmg.gu.se

Nationens fiender

En kvantitativ innehållsanalys om partiskhet i Dagens Nyheter
och Aftonbladet gentemot svenska partier

Författare: Aron Mikael Sik, Jacob Larsson och Love Hansen Siilin

Handledare: Marina Ghersetti

Kursansvarig: Mathias A. Färdigh

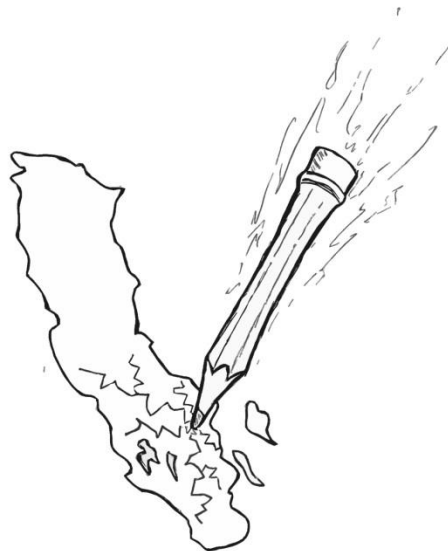

Illustration: Gunnar Fägerlind

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

JMG

Vi vill rikta ett stort tack till Marina Ghersetti för stöd och handledning genom hela uppsattsprocessen

UNIVERSITY OF GOTHENBURG
DEPT OF JOURNALISM, MEDIA AND COMMUNICATION

Abstract

This study aims to show to what degree that two of largest newspapers in Sweden, *Dagens Nyheter* and *Aftonbladet*, might be biased towards any of the Swedish political parties. We also want to see if *Dagens Nyheter* and *Aftonbladet* differ in their coverage of Swedish politics. These two newspapers are chosen due to their history as a morning paper (*Dagens Nyheter*) and a tabloid (*Aftonbladet*). They also come from different political traditions and still to this day *Dagens Nyheter* call themselves independent liberal in editorials. Liberal in a Swedish context means center/right on the political left/right spectrum, while *Aftonbladet* calling themselves independent social democrats.

We want to see if there are any differences with regard to what kind of news/issues they report on, to what degree they report, and how they treat the political parties in parliament. The purpose of this study is to add further research to the election studies done by Kent Asp since 1979 and Bengt Johansson who overtook the task in last election (2014). In doing so we adopted their method and therefore have done a quantitative content analysis.

We have read the paper edition of both *Dagens Nyheter* and *Aftonbladet* every fourth day starting on July 1st all through November 9th of 2016. By doing so we have covered a larger period of time and thereby eliminating part of the risk of getting stuck in a particular scandal or other kind of affair, which would be misleading data wise. We have analyzed over 300 articles and more than 500 actors on the Swedish political scene.

What we found is that *Dagens Nyheter* are staying true to their role as a “morning paper” in that they are more focused on “harder” news and also have more political articles during the period we studied. By the same token, *Aftonbladet* are still functioning as a tabloid newspaper and have a political commentary that is more openly taking sides. *Aftonbladet* also have a larger degree of superficial, sensationalistic news articles than *Dagens Nyheter*.

Studying how the political parties are portrayed in the two largest daily newspapers in Sweden, we have found that virtually all parties are getting a fairly neutral coverage. A few exceptions aside, there are more neutral than positive or negative articles written about the parties. One of these exceptions is Feministiskt initiativ, which doesn't have any representation in parliament. Out of the three articles about them, one of them was positive and two were neutral.

Moreover, there is also a strong tradition of scrutinizing public officials in Sweden, which we think is transparent in the material that we have worked with in this little study of ours.

Authors: Aron Mikael Sik, Jacob Larsson and Love Hansen Siilin

Supervisor: Marina Ghersetti

Innehåll

1. Inledning	5
2. Bakgrund och relevans	6
2.1 Utomvetenskaplig relevans	7
2.3 Inomvetenskaplig relevans	7
3. Tidigare forskning.....	9
3.1.1 Resultat av medievalsundersökningen	9
3.1.2 Partiskhet i svenska medier	10
3.2 Internationell forskning om den politiska journalistikens innehåll	10
4. Teori.....	12
4.1 Teorier om vad objektivitet är	12
4.2 Varför objektivitet behövs inom journalistiken	13
4.2.1 Kritik av objektivitetsidealet	14
4.2.2 Objektiviteten omsatt i praktik	14
4.2.3 Sammanfattning av objektivitet.....	15
5. Syfte och frågeställningar	16
6. Metod och material	17
6.1 Kent Asps metod	17
6.2 Kent Asp om partiskhet, gynnande och missgynnande	17
6.3 Vår metod.....	18
6.3.1 Validitet	19
6.3.2 Reliabilitet	19
6.4 Material	20
6.4.1 Tidningarna.....	20
6.4.2 Annat material	21
6.4.3 Partierna.....	21
6.4.4 Övriga kodade aktörer	22
6.4.5 Huvudsaksfråga	22
7. Resultat	23
7.1 Hur ofta förekommer partierna	23
7.2.1 Vilka huvudsaksfrågor förekommer?	25
7.2.2 I vilka frågor förekommer partierna?	26
7.3 Hur har partierna värderats.....	29
7.3.1 Värdering efter tidning	30
7.4 Spekulerar journalisterna om framtiden.....	32
8. Avslutande diskussion	34
8.1 Förslag på vidare forskning.....	36

Referenslista	37
Internetkällor	37

1. Inledning

”Ni är och förblir denna nations fiender tills ni begriper och fullt ut, utan om eller men, börjar tillämpa konsekvensneutralitet i ert arbete.”

Sverigedemokraternas riksdagsledamot Linus Bylund tog i från tårna när han i april 2016 twittrade om sin syn på den svenska journalistkåren. Lite senare utvecklade han sitt resonemang i en intervju med SVT: “(...) *den journalist som använder sin plattform i nyhetsrapportering för att osakligt bedriva partipolitik är demokratins fiende.*” (Kulturnyhetera 2016-04-16).

Mediastormen lät inte vänta på sig. Händelsen dominerade på tidningarnas ledarsidor och Svenska Journalistförbundet fördömde uttalandet som antidemokratiskt. Men vad menade egentligen Linus Bylund med sitt uttalande?

Om man säger så här: en demokratis absoluta grundbult är fria och rättvisa val. Medierna har givits ett stort ansvar i denna fråga. Deras uppgift, när det kommer till bevakningen av politik, är att ”förse medborgarna med sådan information att de fritt och självständigt kan ta ställning i samhällsfrågor” (SOU 1995:37:159). Att fullfölja detta åtagande bidrar till att val är just rättvisa och i förlängningen att demokratin upprätthålls (Asp 2011:159). Motsatsen skulle då förstås vara att medierna motverkar den demokratiska ordningen och att det då kan tolkas som att medierna är demokratins fiende. En sådan här tolkning ger Linus Bylund rätt i sin sak. Men det är också ett snårigt område som riksdagsledamoten har gett sig in på.

Objektivitet och opartiskhet kan till synes vara komplicerat men det är långt ifrån ett utforskat ämne. Tre professorer vid Göteborgs universitet har genom åren varit särskilt drivande i frågan. Jörgen Westerstahl var pionjären som under 1960- och 1970-talet tittade på hur Sveriges Radio skötte sig när det kom till opartiskhet och objektivitet i nyhetsrapportering. Kent Asp bedrev mellan åren 1979 och 2010 medievalsundersökningar där han granskade mediernas rapportering om riksdagspartierna under valrörelser. Inför riksdagsvalet 2014 lämnade han över stafettpippen till Bengt Johansson.

I de tio valrörelser som Kent Asp har undersökt så har det alltid förekommit partiskhet men den har också saknat systematik. Det har alltid varit någon som gynnats eller missgynnats under årens lopp, men vem som dragit vinst- respektive nitlotten har alltid skiljt sig från gång till gång. Asp talar om att media blir medspelare och motspelare till partierna och att detta ofta beror på tillfälligheter och särskilda händelser (Asp 2011:143–144).

En valrörelse är dock inte speciellt representativ för hur den politiska rapporteringen ser ut under de fyra åren som går till nästa val. De sista veckorna innan ett val är intensiva och såväl partierna som journalisterna mobiliserar sig inför valspurten. Därför har vi valt att göra ett nedslag mitt emellan två val för att analysera hur det ser ut när kampanjer och valfläsk har ersatts av vardag.

Hur opartisk och objektiv är egentligen mediernas bevakning av de olika partierna? I slutet av den här uppsatsen hoppas vi ha gett svar på om journalisterna är demokratins försvarare eller fiende.

2. Bakgrund och relevans

Som vi nämnde i inledningen finns det mycket tillgänglig forskning som berör objektivitet och opartiskhet inom journalistiken. Vår förhoppning är att bredda denna forskning ytterligare. I följande kapitel kommer vi först ge en introduktion till objektivitet, ett ämne som behandlas mer i kapitel 4, samt motivera varför den här undersökningen är relevant i såväl ett inomvetenskapligt som ett utomvetenskapligt perspektiv.

Frågan om journalistisk objektivitet är sedan länge ett omtvistat ämne. Många betraktar det som självklart i ett fungerande demokratiskt samhälle att mediekonsumenterna får ta del av en journalistik som så långt som möjligt eftersträvar saklighet och opartiskhet. Andra röster inom medieforskningen kritiserar objektiviteten och menar att den är problematisk då den försämrar eller försvårar allmänhetens förståelse för hur verkligheten ser ut (Johansson 2015:193). Just kritiken av objektivitetsidealet går vi in på lite senare.

Bakgrunden till idealen om saklighet och opartiskhet kan spåras till en idé om att journalistiken inte ska vara uppdiiktad. Journalistiken har alltid gjort anspråk på berätta något som är sant. En traditionell uppfattning om journalistik är att den skiljer sig från underhållning och propaganda genom att den inte primärt ska roa eller styrka på förhand uppsatta teser. Journalistik är inte heller fiktion, då den inte ska belysa händelser eller samhällsfenomen genom att berätta något uppdiiktat. Journalistik får då och då kritik för att i för hög utsträckning avvika från idealen om saklighet och opartiskhet. Kritiken kan till exempel handla om att man gynnar vissa intressen och/eller slarvar med fakta (Johansson 2015:190–191).

Objektivitet som ideal var inte lika vanligt förr. Första halvan av 1900-talet tillhörde partipressen där tidningarna var tydliga med var de stod politiskt. När partipressen senare avvecklades under 60- och 70-talet hade till viss del att göra med att den typen av profilering stod i vägen för professionell journalistik (Weibull och Wadbring 2014:49–51). Dock har tidningarna ofta en politisk profil på ledarsidorna. Aftonbladet och Dagens Nyheter som vi har med i vår undersökning är oberoende socialdemokratisk respektive oberoende liberal. Objektivitet har först på senare år växt sig starkare som journalistiskt ideal. 2011 gjordes JMG:s senaste journalistundersökning och då frågade man journalister vilka yrkesideal de ansåg ingå i journalistens yrkesroll. 58 procent av de tillfrågade instämde helt i att en journalist objektivt ska förmedla information. En ökning med elva procent från den tidigare mätningen som gjordes år 1999. En av anledningarna till ökningen tros vara att mediebranschen har kommersialiserats och att man genom objektivitet kan nå en bredare publik (Wiik 2012:35–36).

Men är opartiskhet och objektivitet en och samma sak? En snabb sökning på Google säger oss att opartiskhet och objektivitet är synonymer. Frågar vi forskningen är opartiskhet och objektivitet inte samma sak, men kraven på saklighet och opartiskhet rimmar väl med det journalistiska idealet om objektivitet. För att en reporter ska kunna berätta om något på ett så objektivt sätt som möjligt så implicerar det en opartiskhet från dennes sida. Det är ganska självklart egentligen - man kan inte vara objektiv om man är partisk. I denna uppsats kommer vi att mäta graden av partiskhet i två svenska dagstidningar för att se hur de lever upp till det journalistiska idealet om objektivitet.

2.1 Utomvetenskaplig relevans

“Den som tar sig an att diskutera mediernas uppgifter i ett demokratiskt samhälle ställs till en början inför två frågor: På vilken grund, med vad rätt kan vi pådyvla medierna särskilda uppgifter och krav? Om vi på goda grunder kan anse det rimligt; vilken instans skall vi vända oss till för att få reda på vilka uppgifter som i så fall bör åvila medierna?” (Asp 2011:159).

Objektiv och opartisk nyhetsjournalistik sätts ofta i ett större sammanhang. Stycket ovan är taget från Kent Asps avsnitt om medievalsundersökningens teoretiska utgångspunkter. Den första frågan är ytterst intressant. Asp pekar ofta på den centrala roll som media har i ett demokratiskt samhälle. Nämligen att fri åsiktsbildning är en förutsättning för demokrati och utan medier finns det inget forum för just fri åsiktsbildning.

I förlängning av detta så är opartisk och objektiv nyhetsrapportering en förutsättning för den fria åsiktsbildningen. En aning invecklat men poängen är att genom opartisk nyhetsrapportering bidrar medierna till att det svenska folket självt får bilda sig en uppfattning om vem det är som bör styra landet (Asp 2011:159). Detta ger dock inget tydligt svar på frågan om varför allmänheten har rätt att ställa krav och varför medierna har en skyldighet att uppfylla dessa. Men, på en mer abstrakt nivå talas det ibland om att journalistiken, genom en opartisk och objektiv rapportering, uppfyller ett socialt kontrakt mellan media och demokratin. I utbyte får media pressfrihet och informationsfrihet (Strömbäck 2015:299). För det ska poängteras att bortsett från Public Service (SVT, SR och UR), som har ett avtal med staten, så står inte svenska media under några lagar om opartiskhet. Övriga medier rättar sig i stället efter publicistiska och etiska regler. Men precis som vi var inne på med det sociala kontraktet mellan demokrati och media så finns andra typer av överenskommelser.

I den svenska pressutredningen som gjordes 1994 kom man fram till vad som skulle komma att kallas mediernas demokratiska uppgifter: “Massmedierna fullgör tre uppgifter som är särskilt angelägna för den fria åsiktsbildningen, nämligen uppgiften att förse medborgarna med sådan information att de fritt och självständigt kan ta ställning i samhällsfrågor, uppgiften att granska de inflytelserika i samhället och uppgiften att låta olika åsikter och kulturyttringar komma till tals” (SOU 1995:37:159).

I och med dessa premisser så blir det någonstans att media och demokrati har en ömsesidig samverkan. Ett av kraven för att ett land just ska kunna kallas för en demokrati är att det finns oberoende journalistik som har rätt att granska och kunna anta en kritisk hållning gentemot statsmakten. Men kan säga att journalistiken ger tillbaka genom att informera medborgarna och vara ett forum för fri åsiktsbildning (Asp 2011:159). En av huvudingredienserna är att den journalistiken förhåller sig objektiv och opartisk i sin rapportering.

2.3 Inomvetenskaplig relevans

Den politiska nyhetsjournalistiken är precis som annan nyhetsjournalistik påverkad av det politiska system i vilket land det produceras. För att kunna studera den politiska nyhetsjournalistiken och dess innehåll måste man således förstå det politisk-kommunikativa system som formas i relationen mellan medierna, det politiska systemet och medborgarna. Det är svårt att reda ut hur sambanden ser ut och för att göra detta krävs omfattande undersökningar, gärna både över tid och över nationsgränser. Forskningen inom den politiska

nyhetsjournalistiken lider brist på teorier som förklarar hur mönster i den politiska bevakningen ser ut (Strömbäck 2015:300).

Däremot finns det två huvudspår, två perspektiv, som ofta förekommer. Det är *kommersialiseringen* och *medialiseringen* av den politiska nyhetsjournalistiken. Syftet med vår uppsats är inte att påbygga eller vidga forskningen inom dessa teorier men icke desto mindre är teorierna viktiga för förståelsen av begreppen saklighet och opartiskhet. Främst genom att parametrar som mediebolagens ägandeform och eventuella vinstintresse kan krocka med journalistiska ideal - opartiskhet till exempel (Strömbäck 2015:301).

Samtidigt är det också viktigt att nyhetsmedierna uppfattas som trovärdiga när det gäller att kritiskt granska makthavare, myndigheter och näringsliv. Teorierna om kommersialiseringen belyser en förskjutning inom medierna där publicistiska ideal och demokratiska normer har fått lägre prioritet till förmån för kommersiella intressen. Kraven på att journalistiken inte får vara kostsam har blivit allt starkare och därmed påverkas nyhetsjournalistiken på en rad områden. Vi ska inte gå in på dem i detalj men de flesta forskare är rörande överens på en punkt - att kommersialiseringen leder till den politiska nyhetsjournalistikens kvalitet försämras. Vilket naturligtvis innebär medborgarna blir sämre informerade för att kunna ta ställning i viktiga frågor (Strömbäck 2015:302).

Kent Asp och sedermera Bengt Johanssons forskning inom ämnet är väldigt omfattande och det är från den forskningen som den här uppsatsen utgår ifrån. Vi har dock valt att avgränsa oss på vissa punkter. För det första har Asp och Johansson undersökt fler nyhetsmedier än vad vi har. I det senaste valet 2014 undersökte Bengt Johansson Svenska Dagbladet, Expressen, Aftonbladet, Dagens Nyheter, Rapport samt Ekot. Med vår tidsram i åtanke har vi valt att begränsa oss till Aftonbladet och Dagens Nyheter. För det andra går medievalsundersökningen djupare in på mediernas prestationer och tittar inte enbart på opartiskhet. En så övergripande undersökning fanns det inte tid till att göra och vi beslöt oss då för att avgränsa oss till att titta på huruvida våra utvalda nyhetsmedier var partiska eller opartiska i sin rapportering. Vi anser att just opartiskhet har en central roll för nyhetsmediernas trovärdighet. Den här undersökningen bli relevant i och med att tidigare forskning till stor del fokuserar på valrörelser (Strömbäck 2015:308). Jesper Strömbäck menar att ju längre bort från vardagen som en händelse ligger, desto mer ökar pressen på media att förse allmänheten med information (Strömbäck 2012:263). En valrörelse inträffar, om man ser till medievalsundersökningens tidsram, under fyra veckor vart fjärde år och bör räknas till just den kategorin där informationsbehovet är större än normalt. Vi vill undersöka hur det ser ut för normaltillståndet för politisk nyhetsjournalistik. Vi kommer därmed bidra med att bredda den forskningen som finns genom att istället analysera hur det ser ut under, vad vi väljer att kalla, mellanvalsperioden. För det är trots allt då som besluten fattas och politiken omsätts i praktik.

3. Tidigare forskning

Hur stor är då mediernas makt över den politiska utvecklingen? Idag tar vi det för givet att medierna spelar en stor roll men det har inte alltid varit självklart. På 70-talet tillskrevs medierna ingen större betydelse i politisk bemärkelse, varken i Sverige eller internationellt. Forskningen hade gett olika resultat vid olika tillfällen. Kent Asps medievalsundersökningar försöker ge svar på hur svenska medier lever upp till kraven på objektivitet och det är bland annat till denna tidigare forskning vi relaterar vår egen studie (Asp 2011: 151).

3.1.1 Resultat av medievalsundersökningen

Kent Asps tio stycken medievalsundersökningar har resulterat i tre empiriska generaliseringar. Han menar för det första att det alltid finns någon som gynnas eller missgynnas. Däremot, menar Asp, går det inte att peka på att något specifikt parti eller en särskild aktör blir systematiskt gynnade eller missgynnade. Det kan också röra sig om rena tillfälligheter vilka partier/aktörer som gynnas/missgynnas i en given valrörelse. Trots det menar Asp att det är mediernas nyhetsurval och nyhetsvärderingar som avgör hur den politiska nyhetsbevakningen ser ut (Asp 2011:143–144).

Den andra generaliseringen har att göra med hur den mediala bilden av ett parti påverkar valutgången. Det handlar om både positiv och negativ påverkan som sedan ger utslag på hur det går för partierna i valrörelsen. Samtliga av Asps tio undersökningar visar på tydliga samband mellan mediebilderna av partierna och valresultaten. Det här följer en enkel och självklar logik - en gynnsam mediebild leder till bättre opinionssiffror som i sin tur leder till en ännu större och mer gynnsam medial uppmärksamhet (Asp 2011:143–144).

För det tredje menar Asp att mediebilderna inte enbart bestäms av nyhetsmedierna själva. Partierna/aktörerna och deras inbördes stridigheter spelar en stor roll för hur de framställs i media. Enligt Asp är nyhetsmediernas bild av partier/aktörer alltid en samverkan mellan journalister, mediepubliken, partier/aktörer och den politiska kontext de verkar inom (Asp 2011:143–144).

Under den andra generaliseringen finns det ett undantagsfall, Sverigedemokraterna i valet 2010 och 2014. Kent Asp menar att Sverigedemokraterna både gynnades och missgynnades. Gynnades i den mening att de ofta fick komma fram i deras profilfråga som var den om invandring samt att de fick mycket uppmärksamhet sett till opinionsstöd. De missgynnades också eftersom att mycket av den uppmärksamheten var negativ (Asp 2011:99). Bengt Johansson var den som genomförde medievalsundersökningen 2014. En sammanställning har ännu inte publicerats men Johansson presenterade sina resultat på ett seminarium (Johansson 2016). De siffrorna visade på att Sverigedemokraterna gynnades i mindre utsträckning än de övriga partierna och fick mota mer kritik. Både 2010 och 2014 var det kvällstidningarna som stod för den största delen av kritiken mot Sverigedemokraterna (Asp 2011:99) (Johansson 2016).

När Johansson sammanställde hur partierna behandlats gjorde han ett index av uppmärksamhet, kritik och beröm som partierna hade fått. Det visade på att Centerpartiet hade blivit bäst behandlat tätt följt av Moderaterna och Miljöpartiet. En bit efter kom i tur och ordning Vänsterpartiet, Liberalerna (dåvarande Folkpartiet) samt Kristdemokraterna. Socialdemokraterna hade inte gynnats i samma utsträckning medan Sverigedemokraterna hade fått en lite tuffare behandling (Johansson 2016).

Mönstret från valet 2010 återkom i valrörelsen 2014 och Sverigedemokraterna gynnades istället av att de ofta fick komma till tals i sin profilfråga. 69 procent av det analyserade materialet som berörde Sverigedemokraterna handlade om invandring. Närmast den siffran var Liberalerna som fick tala om skolfrågor i 39 procent av artiklarna de förekom i. Invandringen var generellt den frågan som dominerade hela valet. Därefter följde skolfrågan och vård/social trygghet.

När det kommer till vem som fick mest uppmärksamhet var Socialdemokraterna det parti som fick mest med 26 procent, mer än en fjärdedel alltså. Efter det följde Moderaterna på 20 procent, Sverigedemokraterna 14, Miljöpartiet 9, Vänsterpartiet, 8, Liberalerna fick 7 procent samt Centerpartiet och Kristdemokraterna som både fick 6 procent var av uppmärksamheten (Johansson 2016).

3.1.2 Partiskhet i svenska medier

Sett ur både ett svenskt och internationellt perspektiv beskylls ofta medierna för att vara vänstervridna. Anledningen till detta är att svenska journalister ofta själva lutar åt vänster. (Asp 2012:91–100). Kent Asps medievalsundersökningar visar att det alltid är partier som gynnas i valrörelser, men att det inte går att peka på att vissa partier eller åskådningar systematiskt gynnas eller missgynnas i svenska medier. Den internationella forskningen visar att partiskhet oftast är ett resultat av *medielogik* snarare än journalisters privata politiska åsikter, så är även fallet i Sverige (Johansson 2015:202).

Vad är då medielogik? Enligt Kent Asp är begreppet inte helt enkelt att reda ut och förklara akademiskt. Han har valt att använda sig av begreppet *nyhetslogik* i stället, som ett sätt att fokusera mer på hur nyhetsmedier arbetar och resonerar kring innehåll. Läser man Asp så förstår man att nyhetslogiken ska betraktas som normer och regler som är till för att underlätta och strukturera det dagliga arbetet på nyhetsredaktioner. Nyhetslogiken innebär därmed både möjligheter och begränsningar. Det är lätt att peka på det negativa, en osund inriktning på det sensationsartade i nyhetsbevakningen. Särskilt inom den politiska nyhetsbevakningen finns en tendens att spegla politiken som ett spel där personer ställs mot varandra. Sakfrågorna kommer i skymundan och konflikter, skandaler och spel sätts i förgrunden (Asp 2012:91–96).

Kraven på opartiskhet och saklighet är långt ifrån oproblematiska begrepp. Men trots att det inte råder någon konsensus om vilken tolkning man ska göra så spelar de fortfarande en väsentlig roll för de flesta nyhetsmedier. Journalistik kan inte vara påhittad, den berättar om något som faktiskt har hänt. Trots att nyhetsrapportering och kanske framförallt politisk rapportering aldrig kan vara fullkomligt objektiv så är opartiskhet fortfarande ett eftersträvanvärt ideal (Johansson 2015:203).

3.2 Internationell forskning om den politiska journalistikens innehåll

Skillnaden mellan länder handlar primärt om vilken typ av mediasystem som präglar den politiska journalistiken. Forskningen skiljer sig ganska mycket åt beroende på vilket land man tittar på. Framför allt dominerar amerikanska studier och man har då, i likhet med Sverige, tittat främst på hur det sett ut kring valrörelser (Strömbäck 2015:304–305). Dave D'Alessio och Mike Allen gjorde år 2000 en metaanalys av alla undersökningar som rört medias partiskhet i de amerikanska presidentvalen mellan 1948 och 1996. Resultatet var

inte helt olik det Kent Asps medievalsundersökningar har genererat. Sammantaget så fanns det inga tydliga tecken på att varken det demokratiska eller republikanska partiet hade gynnats. I de fall där det fanns en liten tendens till partiskhet så var det jämnt fördelat på båda sidor och man skulle kunna säga att det på så vis tog ut varandra (D'Alessio och Allen 2000:148). Trots olika politiska system så kan man dra paralleller till Kent Asps undersökningar som visar att det alltid finns någon som gynnas och någon som missgynnas men att det inte väger över åt något håll. Analysen är som sagt 16 år gammal men eftersom den är så pass omfattande är den relevant i ett historiskt perspektiv.

I boken *Comparing Political Journalism*, som utkommer 2017, undersöker David Nicolas Hopmann m.fl. medierna i de europeiska länderna. I likhet med vår undersökning har de valt att inte granska valrörelser utan istället fokuserat på den vardagliga journalistiken. De har inte gjort någon djupare granskning av enskilda länder utan mer skaffat sig en överblick av vilken balans det finns bland medierna i respektive land. Balans menas då med hur mycket uppmärksamhet ett parti fått och hur opartisk rapporteringen har varit. Noteras bör att opartiskhet här endast räknas som ett verktyg för att se vilken balans det finns och att författarna därmed inte har haft som avsikt att mäta opartiskhet kontra partiskhet i nyhetsmedierna. Slutsatsen de har dragit är att det i Europa generellt råder en väldigt god balans i den politiska nyhetsrapporteringen och majoriteten av artiklarna hade en neutral ton. De såg också att en stor del av fokuset hamnade på den sittande regeringen då ministrar och ledande personer har en mycket mer central roll i den vardagliga journalistiken, eftersom journalistiken har ett uppdrag i att granska makthavare (Hopmann et al. 2017:108–110). Detta har att göra med journalisternas roll som *watchdogs* där deras uppgift är att skydda befolkningens rättigheter och avslöja maktmissbruk. Författarna pekar dock på att missbruk av rollen som *watchdogs* gentemot ett parti kan bidra till ett negativt samhällsklimat och att väljargrupper hamnar i utanförskap (de Vreese et al. 2017:4). I Sverige kallar vi det för *granskningsidealet* och detta är starkt förankrat i den svenska journalistkåren. JMG:s journalistundersökning 2011 visade att 82 procent av de tillfrågade instämde helt med att granska makthavare var en del av den journalistiska yrkesrollen. Tillsammans med de som svarade att de instämde delvis landade siffran på nästan 100 procent (Wiik 2012:34). I Sverige är också detta förankrat i den tidigare nämnda pressutredningen från 1994 där man slog fast att medias uppgift är *att granska de inflytelserika i samhället* (SOU 1995:37:159).

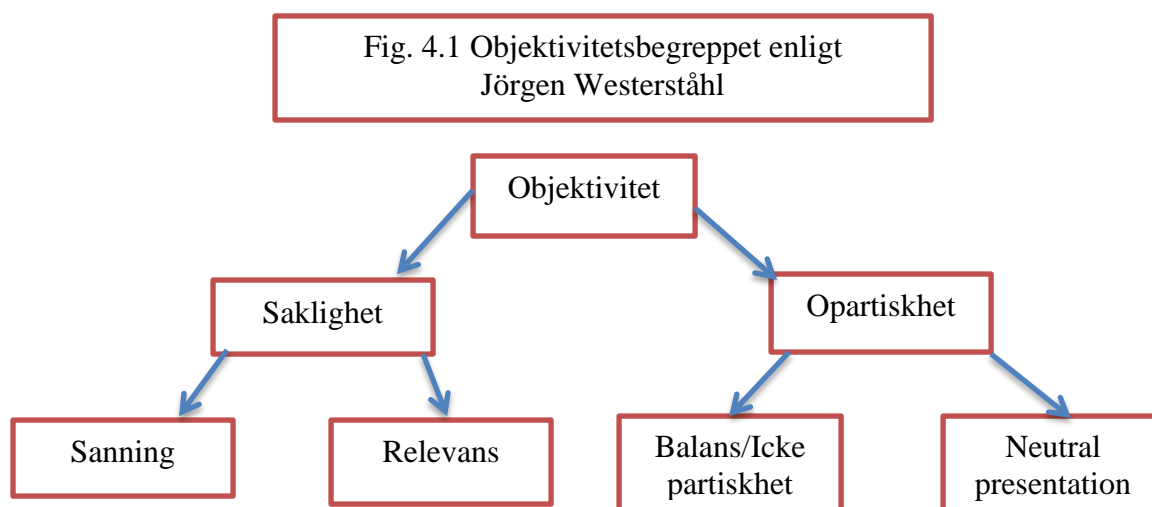
4. Teori

Få saker är så flitigt debatterade inom medieforskningen som objektivitet. Inte sällan betraktas det som en väsentlig del av journalistiken, kanske det viktigaste av alla journalistiska ideal. Att eftersträva en saklig och opartisk nyhetsbevakning utan att blanda in känslor i rapporteringen står högt i kurs. Trots det kan man konstatera att objektiviteten som ideal är ifrågasatt. Kritikerna menar att verkligheten är så komplicerad att det är meningslöst att överhuvudtaget prata om objektivitet. Vissa går ännu längre och hävdar till och med att idealet om objektivitet bidrar till en sämre förståelse för vad som händer. Det faktum att åsikterna går isär så pass mycket vittnar om att objektiviteten är ett svårt begrepp. I detta kapitel går vi in på en del av den forskning som finns på ämnet (Johansson 2015:89–91).

4.1 Teorier om vad objektivitet är

Forskningen kring idealet om objektivitet ser lite olika ut men i mångt och mycket handlar det om varför innehållet ser ut som det gör i termer av urval och presentation. Sedan finns det mycket forskning som fokuserar på journalistikens demokratiska funktion och därför jämför mediernas innehåll med olika demokratiska ideal. Det är inom detta forskningsfält vår studie ska vara ett komplement. Tidigare forskning har försökt att reda ut banden mellan olika normer, i vårt fall objektivitet, och hur de kan härledas. I det journalistiska idealet om objektivitet ingår insamling, behandling och spridning av information och kan sättas i relation till det övergripande kravet på att medierna ska bidra till jämlikheten i samhället (Johansson 2015:191).

Statsvetaren Jörgen Westerståhl ägnade stor del av sitt värv till att forska om saklighet och opartiskhet. Westerståhl utformade en så kallad objektivitetsmodell som ett verktyg för att mäta nyheters objektivitet. Enkelt formulerat delar Westerståhl in objektiviteten i *saklighet* och *opartiskhet*. Kravet på saklighet handlar om att nyheten ska vara sann och relevant. Kravet på sanning är centralt och de övriga kraven i modellen kan uppfyllas separat men tappar sin kraft om nyheten inte är sann (Johansson 2015:192).

Källa: Johansson, Bengt 2015:192

På den andra sidan står opartiskhet. Den kunde enligt Westerståhl undersökas genom att titta på balans och presentation. Westerståhl ansåg att en balanserad rapportering var en som lät de

olika parterna komma till tals och få utrymme, att ingen händelse hade förtigits samt att det i en krigssituation rapporterades om både vinster och förluster. Kravet om neutral presentation handlade om att inte ta ställning för någon part och att vara noga med att inte föra propaganda vidare utan istället sätta sina egna ord på det i en neutral mening (Weibull och Wadbring 2014:248–249).

Forskarna Daniel C. Hallin och Paolo Mancini delar i sin bok *Comparing media systems* upp mediepolitiska system i olika grupper. Sverige tillhör, enligt författarna den demokratisk-korporativa, medan USA tillhör den liberala modellen. Båda systemen, men framförallt den liberala, präglas av kommersialisering och medialisering (Strömbäck 2015:304–305). Steven Maras går igenom objektivitetens roll i boken *Objectivity in journalism*. När han beskriver objektivitetens etablering i USA väljer han att ta upp sin kollega James W Careys teorier. Carey menar att objektivitet som norm antogs av strikt kommersiella skäl. Under industrialiseringen såg man behovet av tidningar som kunde nå ut till en så bred massa som möjligt. Att objektivt presentera nyheter innebar dels att man sparade tid genom att vara informativa samt att man inte exkluderade läsare genom att anta en viss politisk hållning. Carey menar även att journalistikens vilja att “tillgodose politiskt heterogena grupper” kommer från kommersialiseringen och inte från professionaliseringen av yrket. Detta är i stället en efterhandskonstruktion eftersom det tacksamt att säga det för att det passar in i hur den moderna journalistiken ser ut. Dock menar Carey att den här nya typen av journalistik gav media en ny social roll i samhället som “professionella kommunikatörer”. Han menar därmed att professionaliseringen av yrket var en produkt av objektiviteten och inte vice versa (Carey 1997, refererad i Maras 2013:23–26).

Medieforskaren Jesper Strömbäck vid Göteborgs universitet tar upp en teori om att objektivitet inte handlar om hur journalisten är som person och i vilken mån den kan vara objektiv. I stället handlar det om journalistens arbetssätt, från det att hen samlar information till färdig nyhet som sprids ut bland publiken. För i regel handlar objektivitet om att beskriva verkligheten, vara sanningsenlig och att skilja mellan fakta och värderingar. När det kommer till fakta kan det ibland uppstå vissa problem. Dels för att det kanske saknas fakta eller att de fakta som finns inte ger en övergripande bild av vad det handlar om. För att kunna ge publiken en mer begriplig bild av vad det handlar om väljer journalisten då istället att tolka och analysera. För att vara tydlig mot konsumenten väljer reportern då också i transparensens namn att sätta en etikett på vad som är tolkningar. Det är vad vi känner som *analyser* och *kommentarer*, ett inlägg som blivit allt vanligare i svenska nyhetsmedier. Denna ökning av tolkande nyhetsinlägg har också gjort att media har tillskansat sig makten i opinionsbildningen. Vad politikerna säger går inte längre rakt ut till publiken utan tolkas istället av journalisten som i sin tur ger läsaren, tittaren eller lyssnaren den slutgiltiga bilden. Denna typ av tolkande journalistik blandas med traditionell beskrivande i nyhetsförmedlingen men just ökningen av den tidigare har bidragit till en maktförskjutning till medias fördel. Att journalistiken därmed endast skulle vara en neutral återberättare stämmer inte enligt Strömbäck (2012:277–278).

4.2 Varför objektivitet behövs inom journalistiken

Kent Asp har med sina medievalsundersökningar bedrivit omfattande studier av mediernas nyhetsbevakning av svenska riksdagsval. Resultaten, som vi tidigare nämnt, vittnar om att olika partier gynnas respektive missgynnas under olika valrörelser. Det går hand i hand med den internationella forskningen som visar att vilka som gynnas är beror på medielogik snarare än redaktörers partipolitiska sympatier. Medielogik är aningen ospecificerat men det brukar

användas som ett sammanfattande begrepp för hur medierna praktiskt arbetar. Det handlar alltså om rutiner, metoder, nyhetsvärderingar etc. (Asp 2012:91–100).

Nu är det emellertid så att dagstidningar till skillnad från statlig etermedia inte har några inskrivna krav på opartiskhet och objektivitet. Det möjliggör en friare politisk rapportering. De flesta seriösa dagstidningar gör dock anspråk på att vara sanningsenliga och rapportera om saker som faktiskt har hänt. Idealerna om saklighet och objektivitet är inte förlegade utan spelar fortfarande en central roll för seriösa mediebolag. Med de journalistiska idealerna i åtanke hade det varit problematiskt ur ett demokratiskt perspektiv om dagspressen gynnar vissa partier framför andra (Strömbäck 2015:203).

Samtidigt skriver Kent Asp i sin bok *Mediernas prestationer och betydelse* att en partisk nyhetsförmedling inte nödvändigtvis behöver underminera fri åsiktsbildning. Det kan till och med på samhällsnivå vara att föredra att medierna ger uttryck för vissa politiska uppfattningar och att medborgarna själva får välja vilken nyhetsrapportering de vill ta del av (Asp 2011:39).

4.2.1 Kritik av objektivitetsidealet

Kritiken mot idealet om objektivitet har formulerats på flera sätt. Ett av resonemangen är att idén om den objektiva journalistiken bygger på ett missförstånd. All journalistik har ett perspektiv och berättas utifrån värderingar. Som reporter rapporterar man aldrig enbart fakta. Det finns alltid en gestaltning av verkligheten och att förneka det är naivt och felaktigt.

Det finns även dem som hävdar att objektivitetsidealet är överskattat när det kommer till att förmedla information till allmänheten. De menar att det idealet inte bidrar till en ökad förståelse av händelser och samhällsfenomen. Tvärtom ska journalistens eller reporterns subjektiva röst ta större plats och på det sättet förmedla en bättre underbyggd bild (Johansson 2015:193).

En tredje vinkel är att den objektiva nyhetsrapporteringen passiviserar genom att bara redovisa och ställa upp för- och motargument. Denna distansering bidrar inte till att medborgarna intresserar och/eller engagerar sig i politiska frågor. Objektivitetsidealet har ifrågasatts både från svenskt håll och internationellt. Kravet på opartiskhet har på senare tid fått konkurrens av andra ideal, som till exempel idén att journalistiken ska tolka snarare än att beskriva. Kravet på opartiskhet har även ansetts vara ett sätt att gynna starka samhällsgrupper, och anses av vissa vara förlegat med tanke på hur samhället blir allt mer mångfacetterat och komplext (Johansson 2015:197).

4.2.2 Objektiviteten omsatt i praktik

Kraven på objektivitet och forskningen av densamma har bidragit till en ökad medvetenhet på nyhetsredaktionerna om hur idealet ska omsättas i praktik. Tillsammans med en insikt om att journalistiken inte kan göra en direkt återspeglning av verkligheten har objektivitetsidealet kommit att tonas ner för att man överhuvudtaget ska kunna producera journalistik i det dagliga arbetet. Neutralitet och mångsidighet löses genom att man låter två olika perspektiv komma fram i en och samma artikel (Johansson 2015:200).

Den amerikanska medieforskaren Gaye Tuchmans fältstudier av nyhetsredaktioner på 70-talet är intressant forskning om hur objektiviteten hanterades. Tuchmans slutsatser i boken *Making News by Doing Work: Routinizing the Unexpected*, var att de höga journalistiska

idealen måste omsättas i praktisk handling. De journalistiska arbetsprocesserna syftar till att skapa en bild av objektivitet och på det sättet skydda sig mot kritik. Bland annat innebär processen att presentera källor med olika åsikter, en korrekt användning av citat från källor och en tydlig skiljelinje mellan åsiktsmaterial och nyhetsmaterial (Tuchman 1973, refererad i Johansson 2015:199).

4.2.3 Sammanfattning av objektivitet

“Objectivity is the reporting of reality, of facts, as nearly as they can be obtained without the injection of prejudice and personal opinion” (Maras 2013:7-8).

Det legendariska nyhetsankaret Walter Cronkite tog sig an uppgiften att definiera objektivitet. Och visst känns det som att han har lyckats sätta huvudet på spiken, kort och koncist. Problemet är bara att objektivitet är ett så pass komplext begrepp att det alltid kommer finnas invändningar. För vad menar Walter Cronkite när han väljer att ha fakta som ett tillägg till verkligheten? Och vad innebär egentligen *“(...) as nearly as they can be obtained”*? (Maras 2013:7-8). Precis som vi visat i det här kapitlet så finns det många teorier om vad objektivitet är, hur det tillämpas och vad konsekvenserna blir av det. Att säga till en journalist att vara objektiv kan för den pålästa vara minst sagt förvirrande.

5. Syfte och frågeställningar

Vår studie är ett försök till att bredda och vidga den befintliga forskningen som bedrivits av Jörgen Westerståhl, Kent Asp och Bengt Johansson. Eftersom tidigare studier av dagspressens saklighet och opartiskhet mestadels har fokuserat på valrörelser har vi valt att studera mellanvalsperioden. Vår studie skiljer sig på så vis från tidigare forskning och kan därmed bidra till att fylla den lucka i forskningsfältet som vi identifierat.

Frågeställning:

1. Hur lever Aftonbladet och Dagens Nyheter upp till kraven på saklighet och opartiskhet i den politiska nyhetsrapporteringen vid tiden mellan två val?
2. Vilka skillnader finns mellan de två tidningarna, Aftonbladet och Dagens Nyheter?

För att besvara våra frågor utgår vi från följande fyra punkter.

- Hur ofta och i vilken tidning förekommer aktörerna?
- Vilka sakfrågor förekommer aktörerna i?
- Hur värderas aktörerna?
- Vad finns det för skillnader mellan nyheter och åsiktsmaterial?

6. Metod och material

I det här kapitlet kommer vi att gå igenom vår metod, varför vi valt just den och hur vi har byggt upp vår undersökning. Vi inleder med att diskutera Kent Asps metod för att sedan gå igenom vårt eget metodval och föra en diskussion om våra variabler och hur vi har tolkat dem. Vi kommer avsluta med att diskutera *validitet* och *reliabilitet* inom vår undersökning.

6.1 Kent Asps metod

I stora drag har vi byggt vår egen undersökning på Kent Asps metod i medievalsundersökningarna. Kent Asp började mäta partiskhet under valrörelsen inför valet 1979 och redovisade sedan hur medierna behandlat de olika regeringsalternativ. Han undersöker hur mediabilden av aktörerna, sakfrågorna och hur aktörens/partiets sakfrågeprofil framställs för att mot göra en samlad bedömning om det rör sig om ett gynnande eller missgynnande.

Han har sedan starten använt sig av något han kallar för aktörsbehandlingsindex, ett verktyg som mäter hur olika aktörer framställs som agerande och omtalade aktörer. Indexet fastslår i vilken utsträckning aktören får komma till tals (eller göra något) och få kritik och/eller beröm för det. Agerande aktör blir i det här fallet ett subjekt och omtalat objekt.

Aktörsbehandlingsindexet gör att man kan jämföra hur olika aktörer porträtteras i olika medier. Vårt eget index liknar Kent Asps men är något mindre omfattande (Asp 2011:43–46).

Den andra metoden Asp använder för att mäta graden av gynnande eller missgynnande är mediernas bild av det politiska innehållet, alltså själva sakfrågorna. För ett parti eller en aktör är det avgörande vilka frågor som medierna väljer att blåsa upp och vilka som tonas ner. Om en aktörs eller ett partis huvudsakliga frågor får stort utrymme och samtidigt framställs på ett sätt som överensstämmer med aktörers egen självbild så är det naturligtvis gynnande. Man brukar prata om den mediala dagordningen bestämmer vilka frågor som får stort utrymme. Dagordningen gynnar alltså vissa och missgynnar andra. I valtider är det alltid kampen om mediernas dagordning som avgör vem som vinner och förlorar (Asp 2011:59–64).

Det tredje sättet som en aktör eller ett parti kan gynnas eller missgynnas på enligt modellen i medievalsundersökningar, är det sätt på vilket en aktör kopplas ihop med olika sakfrågor, händelser eller sammanhang. Det sätt en aktör relateras till saker och ting är viktigare än sakfrågorna i sig, i alla fall under en valrörelse (vi tänker att det spelar stor roll även under övrig tid). Hur framgångsrik en aktör blir handlar till stor del om hur väl den syns och hörs i de sammanhang den själv önskar. Ju mer aktören eller ett parti relateras till de frågor de tycker är viktiga desto mer gynnas dem av rapporteringen (Asp 2011:65–73).

6.2 Kent Asp om partiskhet, gynnande och missgynnande

Asp utarbetade inte bara en metod om hur en aktör gynnas eller missgynnas utan också *när* ett gynnande eller missgynnande äger rum. Här är Asps teori mindre komplicerad, han utgår från någon slags allmän, vardaglig uppfattning om vad som kan betraktas som gynnsamt och/eller ogynnsamt. Han menar att uppmärksamhet vanligtvis är positivt/gynnsamt för ett parti, att få beröm är mer gynnsamt än att få kritik osv. Dessutom är det naturligtvis gynnsamt för partier och aktörer att porträtteras på ett sätt som överensstämmer eller bekräftar den bild de vill ge av sig själva (Asp och Bjerling 2014:120).

För att kunna bedöma graden av partiskhet för ett nyhetsmedium (i vårt fall två tidningar) måste man enligt Kent Asp studera på vilket sätt mediebilderna gynnar eller missgynnar en aktör eller ett parti (Asp och Bjerling 2014:122).

Kent Asp hävdar i sin forskning att för att mäta partiskhet empiriskt så krävs det att man så detaljerat som möjligt benar ut *hur* en aktör gynnas eller missgynnas. Asp menar att man som aktör kan gynnas och missgynnas på samma gång - att gynnas i ett avseende men missgynnas i ett annat. Asps uppdelning i skäligt och oskäligt gynnande bottnar i en akademisk föreställning om normativ och deskriptiv nivå. Han menar att frågan om medierna faktiskt har gynnat eller missgynnat en aktör måste skiljas från den normativa frågan om medierna på ett *oskäligt* sätt har gynnat eller missgynnat en aktör. Det normativa ska förstås som att medierna *bör* agera på ett visst sätt. Oskäligt respektive skäligt kan förklaras som orimligt/rimligt obefogat gynnande/missgynnande (Asp 2011:39–41).

Kent Asps undersökningar av mediernas nyhetsbevakning av valrörelser bygger alltid på en samlad bedömning av den empiriskt uppmätta partiskheten och de förutsättningar under vilka bevakningen gjorts. Värt att komma ihåg är att det är den journalistiska slutprodukten som Kent Asp studerar i sina medievalsundersökningar. Det är inte journalisternas eller reportrarnas avsikter/intentioner som undersöks. Det kan egentligen tyckas självklart men det är viktigt att understryka att en tidning, ett radioprogram eller en tv-sändning kan ha för avsikt att vara hur opartisk/objektiv som helst men sedan i själva verket vara väldigt partisk i sin rapportering. Och omvänt kan en politisk nyhetsartikel av det slag vi undersökt också vara skriven i ett partiskt syfte, så är inte sällan fallet för ledarsidorna i både Aftonbladet och Dagens nyheter. Den färdiga artikeln/texten kan sedan i stället komma att bli relativt opartisk eller objektiv i slutändan. Det finns en viktig distinktion att göra här mellan journalistens avsikter att vara opartisk med den grad av opartiskhet som går att fastställa i den slutgiltiga produkten (Asp 2011:39–41).

På samma sätt har inte heller vi studerat journalisternas *avsikter* att vara opartiska eller partiska. Det är svårt, för att inte säga omöjligt att mäta vad skribenter egentligen har för avsikter. Man får ta dem på orden helt enkelt. Vår ansats har precis som Kent Asps varit att undersöka den färdiga nyhetsartikelns grad av opartiskhet och saklighet.

6.3 Vår metod

Som tidigare nämnt har vi valt att utgå från de medievalsundersökningar som gjorts av Kent Asp sedan 70-talet och numera görs utav Bengt Johansson, båda vid Göteborgs universitet. Då vi vill bygga vidare på deras studier genom att förflytta mätperioden, från valperioden till mellanvalsperioden, har vi också använt oss av deras metod. Vi kommer alltså att mäta hur ofta som de olika partierna förekommer i våra tidningar i en kvantitativ innehållsanalys.

Att vi utgår från deras tidigare forskning och deras forskningsmetoder samt deras material göra att vi har en bra grund när vi går in i den här undersökningen. Vi har till exempel använt oss av samma kodschema som Bengt Johansson när han nu har tagit över medievalsundersökningen från Asp. När vi använder oss av deras kodschema och metod kommer vi med enkelhet kunna jämföra våra resultat. Dessutom är metoden redan prövad och granskad och därmed kan vi utgå från att den är pålitlig.

Fördelen med en kvantitativ innehållsanalys är att vi kan täcka in en stor mängd data för att se om det finns några tendenser till att journalisterna skriver på ett eller annat sätt beroende på vilket parti det handlar om. Genom att studera stora mängder data kan vi se vilka partier och aktörer som får mest respektive minst utrymme och även i vilka sammanhang de förekommer (Esaiasson et al. 2011:197). Omskrivs ett parti mestadels på ledarplats men aldrig på nyhetsplats? Blir något parti ständigt granskat medan ett annat parti kommer lindrigt undan och mestadels får beskriva sina idéer? Genom en kvantitativ undersökning kan vi studera sådana tendenser och se hur fördelningen ser ut. Enbart utifrån de variabler vi valt att använda oss av kan vi dock inte dra några slutsatser om varför partierna omskrivs som de gör, men vi kan svara på i vilken utsträckning de förekommer positivt och negativt.

6.3.1 Validitet

I *Metodpraktikan* skriver Esaiasson et al. (2011:59) att tumregeln är att validitetsproblemet ökar med avståndet mellan den teoretiska definitionen och den operationella definitionen. När vi har valt att studera huruvida olika partier eventuellt gynnas eller missgynnas inom media genom att kolla på (1) hur ofta de förekommer och (2) hur de värderas i texten håller vi således ett relativt kort avstånd mellan den teoretiska definitionen och den operationella. Vi mäter framförallt tydliga mängder som vi lätt kan räkna ihop. Vi har också väldigt tydliga teoretiska definitioner som överensstämmer med de operationella och lämnar lite över till diskussion. Vi har även använt oss av samma kodschema som Bengt Johansson och Kent Asp. Dessutom har vi även kunnat ta hjälp av Johanssons tekniska rapport när vi känt att något varit oklart. Det ökar också vår validitet. Framförallt när vi sedan ska jämföra våra resultat med deras forskning. Men även när våra resultat står för sig själva eftersom vi använder oss av redan befästa forskningsmetoder som har granskats av utomstående forskare (Esaiasson et al. 2011:60). Vi har dock ändrat lite till vårt eget kodschema (*bilaga 2*), vi har inte bara tagit bort vad vi själva ansåg irrelevant för vår undersökning, utan även lagt till ett fåtal variabler som vi tror kunnat bidra till våra frågeställningar. Men i huvudsak har vi använt oss ett redan etablerat kodschema som möjliggör bra jämförelser med medievalsundersökningarna.

6.3.2 Reliabilitet

För att uppnå en hög resultatvaliditet har vi, förutom att använda en beprövad metod för att uppnå begreppsvaliditet, även jobbat hårt för att undvika osystematiska och slumpmässiga fel för en god reliabilitet (Esaiasson et al. 2011:63). För att göra detta har vi utfört nästintill all kodning tillsammans (undantaget att inte alla tre började och slutade koda samtidigt varje dag) för att kunna diskutera tveksamheter och svåra svarsalternativ medan vi arbetade.

Det är dock svårt att räkna bort den mänskliga faktorn helt. Trots att vi har fört de här diskussionerna medan vi suttit och kodat tillsammans har vi i efterhand upptäckt fel som beror på oaktsamhet. Vid ett tillfälle upptäcktes en lång rad felkodningar av hur vi använder oss av svarsalternativet *journalist i eget medium* (som vi har använt som huvudaktör när vi kodat texter från ledarskribenter och politiska kommentarer och analyser). Detta fel kunde dock åtgärdas så att vi fick de önskvärda svaren. Även om det gjorde liten skillnad i det slutgiltiga resultatet. Vi har även noterat några gånger där fingrarna svikit oss och fel kod slagits in. De som vi upptäckt har kodats om till ett neutralt svar men vi kan inte helt utesluta att det skulle kunna finnas fler. De bör dock inte vara fler än att reliabiliteten i vår undersökning kan konstateras vara hög.

6.4 Material

Här under diskuterar vi det material som vi har studerat under de olika variablerna och vad som har sorterats in under varje svarsalternativ under kodningen. Materialet vi har använt oss av kommer från perioden mellan den 1:a juli 2016 till och med den 9:e november 2016. I regel med vårt stratifierade urval har vi var fjärde dag gjort nedslag och gått igenom Dagens Nyheter och Aftonbladet för den dagen. Vi har analyserat artiklar från nyhetsdelen (inklusive förstasidan och ekonomisidor) och ledarsidorna. Aftonbladet kunde vi med några få undantag få tag på från det tidningsarkiv som hålls av JMG. Dagens Nyheter och de Aftonbladet-tidningar som vi inte kunde hitta i pappersform har vi studerat i PDF-form på mediearkivet Retriever.

Den månad med mest undersökt material är oktober. Den med minst är november, vilket beror på att vi inte undersökt hela månaden. Den insamlade datamängden sprider sig relativt väl mellan de båda tidningarna. Från Dagens Nyheter har vi hittat 163 artiklar vilket utgör 52 procent av totalen. Från Aftonbladet fann vi 149 artiklar (48 procent).

6.4.1 Tidningarna

Materialet vi har utgått ifrån har varit två av Sveriges största tidningar Aftonbladet och Dagens Nyheter. Dessa två valdes ut dels för att de båda har en nationell räckvidd, vi mäter då tidningar med huvudfokus på den nationella politiken. Dels har vi kunnat undvika lokala nyheter (som exempelvis Dagens Nyheters Stockholmsdel). Vi har valt att enbart fokusera på papperstidningarna för att ha en tydlig gräns för vilket material som används. I tidningarna finns också en tydligare hierarki vad gäller vilken nyhet som redaktionen har ansett vara mest viktig vad gäller storlek på artikeln. På internet kan artiklar flyttas runt och snabbt bli nedflyttade när något spektakulärt och aktuellt händer. Likväl kan de också skrivas om, ändras och till och med tas bort på nätet, medan vi i papperstidningen med bestämdhet vet att det är rätt datum på artiklarna vi studerat.

Dagens Nyheter och Aftonbladet representerar även två olika varianter av den rikstäckande dagspressen. Även om internets intåg på marknaden har gjort att vissa gränser suddas ut och man nu kan köpa dagens Aftonbladet även på morgonen bär de båda tidningarna med sig en tradition i vilket innehåll som presenteras (Weibull och Wadbring 2014:52). Traditionellt sett har kvällstidningarna, till vilka Aftonbladet fortfarande räknas, haft en mer sensationsinriktad nyhetsrapportering. Dagens Nyheter och andra morgontidningar har å sin sida fokuserat mer på en bred, och vad man kalla för, en tyngre nyhetsrapportering. Även om just Dagens Nyheter var först med att locka läsare med finurliga rubriker (Weibull och Wadbring 2014:240–264). Som vi nämnt tidigare representerar de båda tidningarna också olika politiska sidor. Aftonbladet kallar sig oberoende socialdemokratisk och Dagens Nyheter oberoende liberal. I och med professionaliseringen av journalistyrket har det politiska oberoendet på nyhetsplats varit en av grundbultarna i yrkesetiken (Weibull och Wadbring 2014:257). Vi har ändå studerat *ledare* och *analyser och kommentarer* då vi anser att det är en viktig aspekt att ta med. Dels för att mäta hur ofta partierna får synas, dels för att se om ledarsidornas politiska åsikt smittar av sig till nyhetsplats. För att mäta utrymmet som ges har också puffar på förstasidan eller i innehållsförteckningen kodats. Även grafik och faktarutor har kodats. För att underlätta mätningarna har vi i resultatdelen ofta använt oss av två grupper. *Nyheter* (1) i vilken material från nyhetssidor, puffar och grafik och faktarutor har kodats. *Åsikter* (2) är en sammanslagning av ledarmaterial tillsammans med analyser och kommentarer.

I tidningarna har vi sedan kollat enbart på de artiklar som på något sätt kan kopplas till något av de politiska partierna eller regeringen. Antingen genom att någon av dessa aktörer är i centrum för artikelns fokus eller att de uttalar sig om, eller står till svars för, artikelns huvudfråga. En artikel om ett statligt företag där fokus ligger helt på företaget och ingen politisk aktör eller annan vinkel förekommer har således inte kodats. Men en artikel om det låga förtroendet för Postnord där bostads- och digitaliseringsminister Peter Eriksson uttalar sig, har däremot kodats. Även artiklar om det amerikanska presidentvalet har kodats i de fall då svenska politiker har uttalat sig om hur det kan komma att påverka den svenska politiken eller det svenska säkerhetsläget. Detta eftersom det dels handlar om svensk politik, men också för att kunna visa på vilka av politikerna som ges utrymme.

Målet med undersökningen har varit att bredda den forskning som redan finns genom att förlägga undersökningsperioden till tiden mellan två val. Passande nog har vi precis passerat mittpunkten mellan valet 2014 och nästa val 2018 och vi kunde då helt enkelt studera perioden vi befinner oss i. I en valperiod kommer det varje dag att finnas artiklar om alla partierna eftersom alla då vill synas för att nå ut med sitt budskap. När vi befinner oss mellan två val kommer bevakningen att se annorlunda ut. Vi oroade oss dock för att något parti skulle kunna komma att få oproportionerligt mycket utrymme i fall en skandal skulle komma att dominera nyhetsrapporteringen under en period.

Vi har använt oss av ett stratifierat slumpmässigt urval när vi har valt att undersöka var fjärde dag. Detta för att få en bättre variation av nyheterna som rapporterades. Med den här metoden har vi kunnat bredda vår undersökta period och undvikit en snedvriden rapportering. En längre studerad period ger bättre möjlighet att studera tendenser i tidningarnas politiska rapportering (Esaïasson et al. 2011:178). Enda tillfället som alla partierna får uppmärksamhet samtidigt under vår undersökningsperiod är inför partiledardebatten i SVT:s Agenda. Problemet med vår metod att göra nedslag var fjärde dag är att vi under Almedalsveckan i juli endast gör två nedslag och därmed missar näst intill alla dagar. Det här blir dock inte ett alltför stort problem. Dels på grund av att det i tidningarna inte var särskilt många artiklar om Almedalsveckan i stort. Ett parti fick därmed inte oproportionerligt mycket utrymme i undersökningen. Det fanns även artiklar som rörde både det parti som hade sin dag, och det parti som stått i fokus dagen innan.

Vi lyckades också pricka in de dagar då både Socialdemokraterna och Moderaterna fick stort utrymme i tidningarna. Vilket gav oss ett höger/vänster perspektiv. Således har vi kunnat undvika alltför missvisande rapportering från den veckan.

6.4.2 Annat material

Vi valde att enbart fokusera på just tidningar för att avgränsa vårt material ytterligare och förenkla jämförandet. Det hade helt enkelt inte funnits tid till det då vi hade blivit tvungna att koda än mer material och för att hinna det hade vi inte kunnat täcka in dryga tre månader. Istället hade vi varit tvungna att begränsa vår tidsram och då riskerat att missa partier som av olika anledningar syntes mindre i media under perioden.

6.4.3 Partierna

Till en början tänkte vi enbart fokusera på de tre största partierna (S, M, och SD) för att få en tydlig bild om medierna på något vis skulle vara partiska gentemot något eller några av partierna. Men för att kunna samla på oss mer material har vi valt att kolla på alla de svenska riksdagspartierna samt Feministiskt initiativ även om de knappt förekommer. Fi fanns även

med i det kodschema som vi fick av Bengt Johansson. När vi har samlat alla partier kan vi slå ihop dem i de två stora blocken som har kommit att vara den dominerande politiska sammansättningen sedan Alliansen bildades inför valet 2006. På så vis kan vi se hur en eventuell partiskhet ser ut på en vänster/högerskala.

När det har kommit till enskilda aktörer som uttalat sig för ett parti, eller som representant för ett parti, har vi kodat dessa som partiet i fråga. Om exempelvis Birgitta Ohlsson hade uttalat sig om utrikespolitik hade det kodats som att Liberalerna gjorde uttalandet. Det gäller dock inte om partiledaren eller ett språkrör har uttalat sig. Dessa har haft en egen kodning. I vår sammanställning har vi valt att gruppera ministrarna till respektive parti och inte rödgrön regering eftersom att det hade blivit en ojämn fördelning. Detta med tanke på att de övriga partiernas representanter kodas till parti och vi valde därför att vara konsekventa.

På samma sätt har även ministrarna i regeringen kodats som sin ministerpost. När det gäller Gustav Fridolin och Isabella Lövin har de kodats som den position som de talar från. Det vill säga: pratar de utifrån rollen som minister har de kodats som minister, och har de varit som representant för Miljöpartiet har de kodats som språkrör.

När vi sedan tagit fram våra resultat har vi velat undersöka i vilken utsträckning som de olika partierna fått utrymme. Då har vi slagit ihop våra aktörer med respektive parti. Varje partiledare har alltså räknats med sitt parti, liksom alla ministrar som även de har kopplats till sitt parti.

6.4.4 Övriga kodade aktörer

I kodschemat som vi använt oss av fanns även ett flertal övriga aktörer att koda. Allt från riksdag, myndigheter och fackförbund till storföretag, experter och journalister i eget medium. Journalist i eget medium har vi kodat som huvudaktör när det gäller ledartexter eller analyser och kommentar som skrivits under vinjett. I övrigt har dess aktörer relativt liten betydelse för vår undersökning utan fungerar mer som en möjlighet att samla in information.

6.4.5 Huvudsaksfråga

För att kunna studera i vilka sammanhang som partierna har synts och blivit omskrivna har vi också kodat vilken politisk fråga som varit fokus för artikeln. Ibland har politiska artiklar flera frågor i fokus. I dessa fall har vi kodat en *huvudsaksfråga 1* och en *huvudsaksfråga 2*. Vi utgick från de huvudsaksfrågor som ingick i Bengt Johanssons kodschema. Vi gjorde dock ett tillägg bland svarsalternativen vilket var *infrastrukturfrågor*. För att undvika svårigheter med att placera svårtolkade huvudsaksfrågor under rätt svarsalternativ har vi använt oss av flera svarsalternativ. Det betyder också att det blir en stor spridning bland svaren, och vissa svarsalternativ har inte förekommit alls.

7. Resultat

I detta kapitel går vi in på de resultat som vi fått fram när vi undersökt variablerna i vår datamängd i programmet SPSS. Vi kommer att tolka och analysera de svaren vi får in utifrån tidigare forskning och den teori vi har valt ut. Vi kommer att besvara våra frågor *Hur lever Aftonbladet och Dagens Nyheter upp till kraven på saklighet och opartiskhet i den politiska nyhetsrapporteringen vid tiden mellan två val?* och *Vilka skillnader finns mellan de två tidningarna, Aftonbladet och Dagens Nyheter?* genom fyra rubriker.

7.1 Hur ofta förekommer partierna

I **tabell 7.1** har vi tittat på hur ofta de enskilda partierna förekommer i tidningarna. Vi vill se vilket parti som får mest uppmärksamhet för att kunna dra slutsatser om vilka medieteorier som går att tillämpa i vår studie. Vi har analyserat förekomsten av partierna både på nyhetsplats och bland åsiktsmaterial. Är det så enkelt att de partier som sitter på makten blir omskrivna mest eller är det andra partier som får komma fram? Hur ser de resultat vi fått fram ut i jämförelse med den tidigare forskningen?

Tabell 7.1. Hur ofta partierna förekommer i Dagens Nyheter och Aftonbladet på nyhetsplats och i åsiktsmaterial under perioden 1/7 – 9/11 2016 (procent)

	Dagens Nyheter		Aftonbladet		Totalt	
	Nyheter	Åsikter	Nyheter	Åsikter	Nyheter	Åsikter
Vänsterpartiet	2	2	7	2	4	2
Socialdemokraterna	34	38	34	33	34	35
Miljöpartiet	9	4	4	7	7	6
Centerpartiet	3	4	6	2	4	3
Liberalerna	6	0	3	4	5	2
Moderaterna	9	11	10	5	9	8
Kristdemokraterna	2	0	5	2	3	1
Sverigedemokraterna	4	6	14	20	8	13
Feministiskt initiativ	1	2	1	0	1	1
Rödgrön regering	26	23	10	16	20	19
Allianspartierna	2	4	2	4	2	4
Samtliga partier	2	6	4	5	3	6
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Antal artiklar	125	48	92	55	217	103

Kommentar: Materialet utgörs av varje förekomst av ett parti eller dess företrädare (partiledare, minister eller övrig partimedlem). I vissa artiklar har det förekommit flera aktörer, i vissa har det endast varit en. Det kan ha förekommit andra aktörer som här inte är räknade. Procentfördelningen är mellan partierna. Totalt antal förekommande partiaktörer är 320. I Dagens Nyheter är det 173, och i Aftonbladet 147. Till åsiktsmaterial räknas artiklar på ledarplats och vinjetterna politiska analyser och kommentarer. Nyhetsmaterial är nyhetsartiklar, puffar och grafik och faktarutor.

Vi har undersökt totalt 312 stycken artiklar med totalt 547 aktörer. Av dessa var 320 politiska aktörer, till exempel partier, ministrar eller andra representanter, och därmed relevanta för vår undersökning. Enligt tabellen ovan ser vi att Socialdemokraterna förekom mest med en total på 35 procent. Sverigedemokraterna hamnar på en andraplats med 11 procent, sett till den totala förekomsten av de enskilda partierna. Förklaringen tror vi är deras roll som kontroversiellt fristående oppositionsparti. Mindre partier kan få uppmärksamhet om de sticker ut, är avvikande och på det sättet är intressanta nyhetsmässigt, som till exempel i fallet med Sverigedemokraterna (Johansson 2015:201).

Vid sidan av partierna har vi även analyserat den Rödgröna regeringen och Alliansen. Vi har valt att göra detta när regeringen eller Alliansen har förekommit som grupp istället som enskilda partier. Den sittande rödgröna regeringen fick mest med 19 procent. Oppositionen som samlad trupp i form av Alliansen hamnar mycket lägre på 4 procent. Detsamma gäller kodningen av "samtliga partier". Där har just samtliga partier förekommit i texten utan att någon av dessa har varit huvudaktörer eller stuckit ut på något annat sätt.

På samma sätt som mediernas urval och nyhetsvärderingar avgör vilka partier som uppmärksammas i en valrörelse gör de det också i en mellanvalsperiod. Det finns ett mönster i Asps medievalsundersökningar som i stora drag går igen i vår studie. Socialdemokraterna är det enskilda parti som får mest exponering. Andraplatsen brukar i Asps studier vara det största oppositionspartiet, nämligen Moderaterna, men i vårt fall är det Sverigedemokraterna. Det förklaras antagligen med att Asp avslutade sina undersökningar 2010, alltså innan SD kom in i riksdagen (Asp 2014:75–77).

Varför får då Socialdemokraterna så mycket uppmärksamhet? Stora partier är mer intressanta för media på grund av de har mer makt och inflytande. Socialdemokraterna är dessutom regeringsbärande parti. De stora partierna har en högre relevans nyhetsmässigt och därmed skrivs det om dem mer. Att framgångsrika partier får uppmärksamhet är också något som visas i internationella studier (Johansson 2015:201). Det är en förklaring. Förekomsten av partierna i vårt undersökta material är också ett exempel på teorin om nyhetslogik som präglar pressen, framförallt kvällspressen. Det politiska spelet mellan blocken och fokuset på skandaler och konflikter är påtagligt i det material vi undersökt, vilket vi också kan se i de tabeller som följer. Forskningen på området är dock främst inriktat på valrörelser, men de resultat vi fått verkar inte avvika särskilt mycket på den här punkten.

Detta går också att knyta an till journalisternas roll som *watchdogs* vilket boken *Comparing political journalism* tar upp och som vi diskuterade i kapitlet som berör tidigare forskning. Resultatet av vår undersökning bekräftar att journalisterna antar rollen som *watchdogs* men också att de uppfyller den demokratiska uppgift som fastslogs i pressutredning 1994. Nämligen den att granska de inflytelserika i samhället (SOU 1995:37:159). Samhällets krav och förväntningar på medierna spelar helt enkelt roll för vad eller vem som bevakas. Att de har fått ökad uppmärksamhet går att se om man jämför med siffrorna från valet 2014. Där fick Socialdemokraterna 26 procent av uppmärksamheten (Johansson 2016). Om man tittar på tabell 7.1 kan man, som vi tidigare nämnt, se att Socialdemokraterna som parti i snitt har fått 35 procent av uppmärksamheten. I valet 2014 var det Moderaterna som förekom näst mest på 20 procent medan Sverigedemokraterna kom på tredje plats med 14 procent av exponeringen (Johansson 2016). Under mellanvalsperioden har de två partierna backat.

Sverigedemokraterna har i snitt fått 11 procent av den totala uppmärksamheten och Moderaterna får nöja sig med 9 procent.

7.2.1 Vilka huvudsaksfrågor förekommer?

För att kunna se vilka frågor som partierna syns i samband med i tidningarna har vi i **tabell 7.2** slagit samman alla huvudsaksfrågor. I kodschemat har vi två typer av huvudsaksfrågor, för att kunna utröna två olika frågor i artiklarna. I tabellen nedan har vi slagit ihop dem, för att få tydligare siffror. För att göra det hela extra tydligt har vi delat upp det mellan båda tidningarna och mellan *nyhetsplats* och *åsiktsmaterial*. I Kent Asps undersökningar hamnar idé- och demokratifrågor, regeringsfrågan och skandaler och affärer också högt upp i tabellerna. Vi ska se att resultaten i vår studie inte skiljer sig nämnvärt från Asps undersökningar (Asp 2011).

Tabell 7.2. Hur ofta de olika huvudsaksfrågorna förekommer i respektive tidning och på nyhetsplats respektive åsiktsplats under perioden 1/7 – 9/11 2016 (procent)

	Dagens Nyheter		Aftonbladet		Totalt	
	Nyheter	Åsikter	Nyheter	Åsikter	Nyheter	åsikter
Sysselsättning och näringspolitik	14	11	6	12	11	12
Ekonomi	13	13	14	8	13	10
Skola- vård och omsorg	9	11	5	19	8	15
Miljö	4	1	2	1	3	1
Invandring och migration	8	4	2	9	5	7
Kommunpolitik	1	0	1	2	1	1
Polis	2	4	4	2	3	3
Utrikes och försvar	17	19	18	9	17	14
Byråkratifrågor	2	3	3	6	3	4
Regeringsfrågan	12	25	13	18	12	21
Jämlikhet	0	0	2	1	1	1
Skandaler och affärer	13	6	20	7	16	7
Övrigt	5	3	10	6	7	4
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Totalt antal huvudsaksfrågor	170	79	104	98	274	177

Kommentar: I tabell .2 har huvudsaksfråga 1 och huvudsaksfråga 2 slagits ihop till en enhet. Det har i vissa fall förekommit två huvudsaksfrågor i samma artikel, ibland en. Totalt antal kodade huvudsaksfrågor är 451. I Dagens nyheter har vi kodat 249 huvudsaksfrågor. I Aftonbladet är 202 huvudsaksfrågor kodade. Till åsiktsmaterial räknas artiklar på ledarplats och vinjetterna politiska analyser och kommentarer. Nyhetsmaterial är nyhetsartiklar, puffar och grafik och faktarutor.

Regeringsfrågan har det enskilt högsta resultatet i **tabell 7.2**. Det är i Dagens Nyheter åsiktsmaterial det förekommer oftast med 25 procent. Inte långt efter förekommer det i Aftonbladets åsiktsmaterial på 21 procent. Även detta går hand i hand med forskningen om nyhetslogik i den politiska nyhetsbevakningen. Regeringsfrågan är ständigt aktuell och det

pågår alltid en kamp mellan blocken om vem som ska styra landet. Sen ska man komma ihåg att nyhetslogik inte bara handlar om urval och nyhetsvärderingar, men de är viktiga för vad som hamnar i tidningarna (Strömbäck 2015:162).

Vi kan också se att kategorin *Utrikes och försvar* förekommer mycket i de undersökta artiklarna. Det amerikanska presidentvalet, turerna kring Putin, den pågående konflikten med Ukraina och Löfvens besök i Saudiarabien var ämnen som dominerade den politiska nyhetsjournalistiken under den period vi kodade. Dessutom innefattar denna kategori även EU-frågor.

Näst mest förekommande är *Skandaler och affärer*. Den kategorin förekom bland annat vid särskilda händelser. Som till exempel Almedalsveckan i juli, bråk inom ett parti eller när den förre gymnasie- och kunskapslyftsminister Aida Hadzialic avgick efter att ha stoppats med alkohol i blodet i en trafikkontroll. Sverigedemokraterna förekom i denna kategori när några företrädare ifrågasatte en pojkes ålder i TV4:s Nyhetsmorgon.

Vidare är denna kategori ganska jämnt fördelad över hela perioden. Både Dagens Nyheter och Aftonbladet fokuserar mycket på politiska nyheter som spel och drama. Detta är ett tydligt exempel på hur den politiska nyhetsbevakningen präglas av medielogiken, eller nyhetslogiken som Kent Asp använder. I och med digitaliseringen av medierna och det obegränsade utrymmet på internet måste medierna slåss om publikens uppmärksamhet på ett sätt som de inte behövde tidigare. Det slår ut i dels nyhetsvärderingen och även utformandet och presentationen av nyheten. Innebörden av detta blir att medierna spetsar till och förenklar sina nyheter. Mer och mer fokus läggs på personer, konflikter och skandaler (Strömbäck 2015:162). Därmed ser vi också en hög procentandel av denna kategori i vår studie.

Detta visar också på en stor förändring om man ser till valet 2014. Då dominerade invandringen som fråga följt av skolfrågan som tvåa och vård/social trygghet som den tredje mest förekommande frågan. Invandringen har backat från 20 procent 2014 till 6 procent i vår mätning. Skolfrågan och vård/social trygghet hade 12 respektive 10 procent i valet 2014. Vi har valt att slå ihop dessa och då förekommer de i snitt i 12 procent av artiklarna.

I **Tabell 7.2** får vi ett kvitto på vilka frågor som står högt på den mediala agendan och genom det också få en indikation på hur partierna kommer att framställas i senare tabeller.

7.2.2 I vilka frågor förekommer partierna?

Då det är en väldig spridning bland partierna och frågorna har vi valt att visa de faktiska antalen i stället för procentenheterna. I tabell 7.3 har vi också valt att visa en sammanställning av båda tidningarna. En uppdelning mellan Aftonbladet och Dagens Nyheter finns att tillgå i bilaga 2. Skillnaderna mellan tidningarna kommer vi diskutera löpande i texten.

Tabell 7.3. I vilka huvudsaksfrågor partierna förekommer i Dagens Nyheter och Aftonbladet under perioden 1/7 – 9/11 2016 (procent)

	V	S	MP	C	L	M	KD	SD	Fi	Rödgrön regering	Allianspartierna	Samtliga partier	Totalt
Sysselsättning och näringspolitik	50	6	11	20	-	4	-	5	-	20	25	10	11
Ekonomi	-	6	17	10	-	17	-	11	-	22	25	20	12
Skola vård och omsorg	-	1	11	10	30	-	14	-	-	24	-	-	9
Miljö	-	-	22	-	-	-	-	5	33	4	-	-	3
Invandring och migration	-	4	6	-	-	-	-	11	-	12	-	-	5
Kommunpolitik	-	1	-	10	-	4	-	-	-	2	-	-	2
Polis och rättsväsende	-	4	-	10	-	13	-	-	-	-	-	10	3
Utrikes och försvar	-	25	-	-	20	9	14	5	-	4	-	-	11
Byråkratifrågor	-	1	6	-	-	4	14	-	-	6	-	10	3
Regeringsfrågan	25	13	22	40	-	35	29	26	33	2	25	40	18
Jämlikhet	-	-	-	-	-	-	-	-	34	-	-	-	1
Skandaler och affärer	25	27	-	-	30	13	29	32	-	-	-	-	15
Övrigt	-	10	6	-	20	-	-	5	-	4	25	10	7
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Totalt antal	4	77	18	10	10	23	7	19	3	50	4	10	235

Kommentar: Huvudsaksfråga 1 och huvudsaksfråga 2 är här hopslagna till en enhet. Vissa partier kan i samma artikel ha förekommit med två olika huvudsaksfrågor. Två olika partier kan ha förekommit i samma artikel och därmed också bli kodade med samma huvudsaksfråga/or. Huvudsaksfrågorna är här grupperade i större kategorier för att bli mer lättöverskådliga. Till åsiktsmaterial räknas artiklar på ledarplats och vinjetterna politiska analyser och kommentarer. Nyhetsmaterial är nyhetsartiklar, puffar och grafik och faktarutor.

De sakfrågorna som förekom mest var i tur och ordning *Regeringsfrågan*, *Skandaler och affärer*, *Ekonomi*, *Utrikes och försvar* samt *Sysselsättning och näringspolitik*. Den enskilt största sakfrågan som ett parti förekommer i är *skandaler och affärer* och det är då Socialdemokraterna som får bära det oket. Deras 21 gånger är det som ingen av de andra partierna kommer i närheten av. Näst mest är det Sverigedemokraterna som får förekommer i denna sakfråga med 6 gånger. Men sett till andel av de egna artiklarna är det Sverigedemokraterna som dragit nitlotten. Ungefär en tredjedel (32 procent) av deras artiklar har varit om skandaler och affärer. De är dock inte ensam om att ha en hög andel artiklar i den här kategorin. Av alla partierna som hamnat i någon form av skandal (V, S, L, M, KD och SD) är det Moderaterna som har en lägst andel av sina artiklar i kategorin Skandaler och affärer med 13 procent. De övriga partierna ligger mellan 25 och 32 procent. Det är dock bara Sverigedemokraterna som har det som sin största kategori, Kristedemokraterna och Liberalerna har det som delad största.

Precis som Kent Asp skriver i *Mediekratin* är medierna en arena där “*den egna politiken kan presenteras och motståndarna kritiserar*” (Asp och Bjerling 2014:79–81). Det är helt enkelt en del av det politiska spelet. Kritik kommer alltid att komma och ett parti vill helst inte hjälpa sina motståndare på vägen. Därför blir *skandaler och affärer* naturligtvis en ogynnsam kategori att förekomma i. Socialdemokraterna är enligt vår analys de som blivit mest omskrivna på ett ogynnsamt sätt, och det med god marginal. I vårt stratifierade urval förekom datumet den 14:e augusti. Det var dagen efter att tidigare nämnda Aida Hadzialic avgick som gymnasi- och kunskapslyftsminister. Detta bidrog starkt till att Socialdemokraterna förekom flitigt i den kategorin. Vi kan konstatera att det i detta sammanhang rör sig om ett missgynnande då Socialdemokraterna framställs i dålig dager.

Den sakfråga i vilken samtliga partier förutom Liberalerna förekommer är *Regeringsfrågan*. De två största partierna i opposition, Socialdemokraterna och Moderaterna förekommer med 10 respektive 8 procent. Att de får den uppmärksamheten är mycket ett resultat av deras roll som regeringsbärande parti, och i det fallet är det frågan om ett gynnande då det är en fråga som partiet vill förknippas med. Socialdemokraterna får också en avsevärt högre procentandel när det gäller Utrikes- och försvarsfrågor. Med tanke på att regeringen driver dessa frågor och har en ministerpost för försvar (Peter Hultqvist), är resultatet väntat och kan också betraktas som gynnsamt. Det är också en sakfråga Socialdemokraterna vill förknippas med och en handlingskraftig regering får naturligtvis mycket uppmärksamhet på den här punkten.

En något oväntad aspekt av resultatet i **tabell 7.3** är att i princip samtliga partier med undantag för Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna i princip uteblir i sakfrågan *Invandring och migration*. Som vi nämnt tidigare så var det den fråga som var störst i valet 2014. Under den period vi undersökte står den endast för fem procent av artiklarna. Av de enskilda partierna är det nu bara Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Sverigedemokraterna som kodats i den kategorin. En logisk uppdelning då det är de två regeringspartierna och det parti som har ämnet som profilfråga.

En annan sakfråga i vilken tvärtom de flesta partier förekommer är *sysselsättning och näringspolitik*. Annars ser vi ett tydligt mönster där partierna framför allt dyker upp i deras respektive profilfråga. Liberalernas förekomst består i till stor del av *skola* och *försvar*. Av Vänsterpartiets totalt fyra omnämmanden hamnade två av dessa under *sysselsättning och näringspolitik* vilket stämmer överens med deras vilja att begränsa vinster i välfärden.

Miljöpartiet förekommer mestadels i sammanhang som berör *miljön* och *regeringsfrågan* och Moderaternas näst största kolumn består av deras profilfråga, nämligen *ekonomi*. Diskussionen kring Alliansens vara eller icke vara och ifall de kan tänka sig att samarbeta med Sverigedemokraterna återspeglas i att Centerpartiet, Kristdemokraterna och Moderaterna förekommer i *Regeringsfrågan*. Däremot kan man fråga sig varför Liberalerna inte har varit med i den diskussionen.

Sakfrågorna är en viktig del av hur ett parti framställs. Det kan antingen gynna eller missgynna ett parti genom vilken uppmärksamhet en fråga får, hur sakförhållandena framställs och vilket samband det finns mellan de olika sakfrågorna. Att förekomma i sina profilfrågor är ett sätt att stärka sin ställning inom just det området. Ju oftare till exempel Liberalerna uttalar sig i skolfrågan desto mer gynnsamt är det för partiet (Asp 2011:59). Att mönstret återkommer är därmed ingen slump. Partierna vill stärka sina positioner och väljer därför att ofta återkomma i sina respektive profilfrågor.

7.3 Hur har partierna värderats

I **tabell 7.4** kan vi se hur partierna värderas på nyhetsplats och i åsiktsmaterial. Här har vi inte använt oss av ett index utan istället använt oss av de faktiska antalen. Detta för att de i vissa fall är så få. Men också för att ge en bild av vilka siffror som förekommer i indexet i **tabell 7.5**. Tabell 7.4 och 7.5 visar därmed inte på exakt samma sak. I tabell 7.4 har vi studerat hur de olika partierna värderas i nyheter och åsiktsmaterial i båda tidningarna. I tabell 7.5 (som diskuteras mer nedan) är nyheter och åsiktsmaterial hopslaget, och värderingarna delade mellan tidningarna.

Tabell 7.4. Värdering av partierna på nyhetsplats och i åsiktsmaterial i Dagens Nyheter och Aftonbladet under perioden 1/7 – 9/11 2016 (procent)

		V	S	MP	C	L	M	KD	SD	Fi	Rödgrön regering	Allianspartiernas	Samtliga partier	Totalt
Nyheter	Positiv	0	4	6	11	0	5	0	0	0	5	0	0	37
	Neutral/värdering saknas	100	78	81	67	100	90	100	83	100	62	100	67	79
	Negativ	0	18	13	22	0	5	0	17	0	33	0	33	17
	Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Totalt antal	8	74	16	9	11	20	7	18	2	42	4	6	217
Åsikter	Positiv	0	17	0	0	50	0	0	0	100	5	0	0	9
	Neutral/värdering saknas	50	36	33	33	50	33	0	21	0	20	100	67	34
	Negativ	50	47	67	67	0	67	100	79	0	75	0	33	57
	Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Totalt antal	2	36	6	3	2	8	1	14	1	20	4	6	103
Total	Positiv	0	8	5	9	8	4	0	0	33	5	0	0	5
	Neutral/värdering saknas	90	65	68	58	92	71	77	56	67	48	100	75	65
	Negativ	10	27	27	33	0	25	13	44	0	47	0	25	30
	Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	Totalt antal	10	110	22	12	13	28	8	32	3	62	8	12	320

Kommentar: Materialet kommer från både Dagens Nyheter och Aftonbladet. Till åsiktsmaterial räknas artiklar på ledarplats och vinjetterna politiska analyser och kommentarer. Nyhetsmaterial är nyhetsartiklar, puffar och grafik och faktarutor.

Det som är genomgående för alla partier är att det är en överhängande majoritet *neutrala/värdering saknas* artiklar, oavsett vilken typ av artikel (nyhets eller åsiktsartiklar). Något som också är tydligt för de flesta, men inte alla, partier är att de har fått fler negativa än positiva artiklar om sig. Några sticker dock ut med extra många negativa artiklar på nyhetsplats. Att den rödgröna regeringen har 23 procent negativa artiklar och Socialdemokraterna 17 procent är kanske inte så konstigt om vi ser till det tidigare diskuterade *granskningsidealet* där journalistkåren ser det som sin uppgift att granska makten. I oppositionen sticker Centerpartiet, 22 procent negativa nyhetsartiklar, och Sverigedemokraterna, 17 procent, ut med liknande andelar negativa artiklar som regeringen och Socialdemokraterna. Centerpartiets siffror bör möjligtvis tas med en nypa salt då de bara återfinns i nio nyhetsartiklar. Fler artiklar skulle kunna jämna ut deras siffror.

Att Sverigedemokraterna med sina 17 procent negativa nyhetsartiklar och inga positiva skiljer sig så pass mycket mot det största oppositionspartiet, Moderaterna, får däremot anses sticka ut. Moderaterna har ett liknande antal nyhetsartiklar men endast 5 procent negativa (och 5 procent positiva).

Vi kunde se att flera aktörer förekom ofta i den mindre smickrande huvudsaksfråga-kategorin *Skandaler och affärer*. Det kan naturligtvis haft en inverkan på andelen negativa artiklar. Vi ser inga större skillnader mellan Aftonbladet och Dagens Nyheter vad det gäller bevakningen av denna kategori. En betydelsefull procentuell skillnad är dock att Dagens Nyheter har en högre andel artiklar av typen åsiktsmaterial för denna kategori. Dagens Nyheter har också en ledarsida som ägnar sig mycket mer åt utrikespolitiska frågor än vad Aftonbladet gör.

7.3.1 Värdering efter tidning

För att se hur de olika partierna har värderats i de olika tidningarna har vi räknat ut ett index (tabell 7.5) för att kunna se hur de olika partierna har värderats. Skalan går från -100 till +100 där det förstnämnda innebär att aktören fått uteslutande negativa artiklar och det sistnämnda innebär uteslutande positiva artiklar. Ju närmare nollpunkten, desto mer neutralt har aktörerna blivit omnämnda. ± 0 är en helt neutral bevakning.

Tabell 7.5. Värdering av partierna i Dagens Nyheter och Aftonbladet under perioden 1/7 – 9/11 2016 (index)

	Dagens Nyheter	Aftonbladet	Totalt
Vänsterpartiet	-33	± 0	-10
Socialdemokraterna	-26	-10	-19
Miljöpartiet	-7	-50	-23
Centern	-33	-17	-25
Liberalerna	± 0	+20	+8
Moderaterna	-25	-17	-21
Kristedemokraterna	± 0	-17	-13
Sverigedemokraterna	-50	-42	-44
Feministiskt initiativ	+50	± 0	+50
Rödgrön regering	-34	-61	-42
Allianspartierna	± 0	± 0	± 0
Samtliga partier	± 0	-57	-33

Kommentar: Tabellen visar den totala värderingen av partierna (inklusive deras företrädare) i artiklar i respektive tidning efter ett index som räknades ut efter formeln $\frac{(\text{positivt}-\text{negativt})}{(\text{positivt}+\text{neutralt}+\text{negativt})} * 100$ (Asp, 1986: 296-297). En artikel kan ha innehållit en eller två partipolitiska aktörer, eller en partipolitiskaktör och en icke partipolitisk aktör. Indexet bygger totalt på 320 artiklar, 173 i Dagens Nyheter och 147 i Aftonbladet.

Hur ser då rapporteringen ut sett från hur de har värderats? Är det övervägande positivt, neutralt eller negativt? Enligt Kent Asp har negativa omdömen minskat gradvis de senaste decennierna (Asp och Bjerling 2014:80–81). Vi tycker oss se att både Dagens Nyheter och

Aftonbladet gör tämligen neutrala omskrivningar av partierna. Några partier sticker ut på och slår över i mer negativa omdömen. Bland annat Sverigedemokraterna på -43,8, Miljöpartiet och Moderaterna följer ganska tätt efter på -22,7 och -21,4 från den neutrala nollpunkten. Vårt att komma ihåg är dock att vi i denna tabell har slagit ihop både artiklar från de vanliga nyhetssidorna och artiklar från åsiktsmaterial.

Socialdemokraterna får en hel del kritik i Dagens Nyheter, -26,2 från nollpunkten, jämfört med hur det ser ut i Aftonbladet där de får -10,2. En teori är att de klarat den största delen av kritiken då den istället har riktats mot regeringen. Deras index landade på -34,1 i Dagens Nyheter och -61,1 i Aftonbladet med en sammanlagd siffra på -41,9. Vi utgår från att den politiska inriktningen av de båda tidningarna spelar en viss roll i det här avseendet. Dagens Nyheter är oberoende liberal och Aftonbladet oberoende socialdemokratisk, och därav följer ett visst mönster av negativa respektive positiva omdömen. Dagens Nyheter verkar mer kritiska till Socialdemokraterna än Aftonbladet. Socialdemokraterna är också det parti som enligt Kent Asps undersökningar tenderar att missgynnas av både etermedier såväl som press. Det är en tendens som blivit starkare sedan 90-talet (Asp och Bjerling 2014:128).

Taktiken för att undgå kritik verkar istället vara att synas så lite som möjligt. Vänsterpartiet och Kristdemokraterna hade 10 respektive 8 omnämningar och klarade sig lindrigt undan. Detsamma gäller Liberalerna vars index landade på positivt efter totalt 13 kodningar. Detta efter att de fått 12 neutrala värderingar och en positiv, den sistnämnda var i Aftonbladet (se tabell 7.4).

Man kan fråga sig varför den rödgröna regeringen och Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna får så pass negativ bevakning. En förklaring kan vara att Socialdemokraterna har ådragit sig en ogynnsam bevakning på grund av sina egna tillkortakommanden. Vår egen studie visar i **tabell 7.3** att Socialdemokraterna förekommer ofta i samband med skandaler och affärer och det torde ses som ett exempel på detta. Enkelt uttryckt, Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna har, i alla fall till viss del, gjort sig förtjänta av negativa omdömen. En annan förklaring kan vara att den politiska utvecklingen har inneburit vissa tendenser i medierna. Enligt Asps undersökningar har det inte gått att spåra en tydlig politisk tendens i Dagens Nyheter. Aftonbladet har också rört sig mot en mindre tydlig politisk profil, från att ha varit mer tydligt välvilligt inställda till Socialdemokraterna, till att bli mer professionella och oberoende i sin politiska rapportering. Den politiska utvecklingen har naturligtvis också haft stor betydelse för opinionsläget och partiets väljarstöd. Socialdemokraternas tidigare dominans har sakta men säkert övergått i en situation där de är beroende av andra partier för att styra landet. Partiet har i och med det förändrade opinionsläget också fått en mindre gynnsam behandling i media (Asp och Bjerling 2014:130–131).

Är det då ett oskäligt missgynnande? Enligt Kent Asp måste man bedöma varje enskilt unikt fall. Asp menar också att det som framstår som ett oskäligt missgynnande ofta är resultat av partiernas egna tillkortakommanden. Den partiskhet som vår studie visar i den politiska bevakningen av den rödgröna regeringen är av allt att döma inte ett exempel på oskäligt missgynnande. Tidigare studier, som Asps, visar att det alltid är något parti eller någon åsiktsriktning som gynnas/missgynnas i valrörelser (Asp och Bjerling 2014:130–131).

Däremot är det svårt att peka att det sker systematiskt till fördel eller nackdel för något givet parti. Våra egna resultat visar att det verkar vara på samma sätt även i mellanvalsperioden.

Även den internationella forskningen talar för att så är fallet. Det handlar mer om nyhetslogiken än om tidningarnas eventuella politiska sympatier (Johansson 2015:202–203).

7.4 Spekulerar journalisterna om framtiden

En del av vår frågeställning är hur sakliga journalisterna är i den politiska nyhetsrapporteringen. Saklighet kräver att journalisten är objektiv, håller sig till fakta och inte gör några egna antaganden. Vi har därför i vår undersökning försökt identifiera om journalisten spekulerar om framtiden. Detta för att kontrollera att hen håller sig till de faktiska omständigheterna. Två artiklar har här fallit bort på grund av felkodning.

Tabell 7.6. Spekulerar journalisten om framtiden i Dagens Nyheter och Aftonbladet under perioden 1/7 – 9/11 2016? (procent)

		Nyhetsartikel	Analys, kommentar	Grafik, faktaruta	Ledarplats	Förstasidespuff	Total
DN	Nej	86	35	100	23	84	69
	Ja	14	65	0	77	16	31
	Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
	Antal	81	20	13	30	19	163
Aftonbladet	Nej	82	52	100	33	83	64
	Ja	18	48	0	67	17	36
	Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
	Antal	65	25	9	42	6	147
Total	Nej	84	44	100	29	84	67
	Ja	16	56	0	71	16	33
	Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
	Antal	146	45	22	72	25	310

Kommentar: Två artiklar har fallit bort på grund av felkodning. Det totala antalet kodade artiklar är därefter 310. Endast en kodning per artikel är gjord i denna kategori. Förstasidespuff kan också vara en nyhetspuff på första uppslaget (i Dagens Nyheter).

Om man ser till den totala siffran i **tabell 7.6** så spekulerade journalisten om framtiden i en tredjedel av de 310 analyserade artiklarna, 33 procent för att vara exakt. Grafik och faktarutor var helt fria från spekulationer. Det var främst på ledarplats (71 procent) och i analys- och kommentarsmaterialet (56 procent) som journalisten tenderade att titta framåt i tiden. Dagens Nyheter hade något högre siffror i de kategorierna jämfört med Aftonbladet. Detta ser vi inte som något uppseendeväckande då dessa två är forum för just spekulationer och vad politiska beslut kan få för konsekvenser.

Det vi främst har tittat på är resultatet på nyhetsplats. Av de 146 undersökta nyhetsartiklarna var 84 procent sakliga i den mån att de inte innehöll några spekulationer. I motsats fanns det tendens till spekulation i 16 procent av nyhetsartiklarna. Om man ser till skillnaden mellan Aftonbladet och Dagens Nyheter på nyhetsplats så förhöll sig den sistnämnda något mer saklig, men endast marginellt.

Det ska klargöras att analysen av den här variabeln inte var helt oproblematiske. Vissa fall var tydligare än andra och man fick ofta tolka artikeln som helhet. Som exempel kan vi ta Sverigedemokraternas riksdagsledamot Anna Hagwall gjorde ett uttalande som av många uppfattades som antisemitiskt. Efterspelet kom att handla om huruvida Hagwall skulle få vara kvar i partiet eller inte. Aftonbladet publicerade den 29 oktober 2016 en nyhetsartikel med rubriken:

Kritiserades för antisemitism – nu tvingas SD-ledamoten lämna partiet.

Av texten framgick det sedan att det inte på något sätt var klart att Hagwall skulle få lämna. Det var därmed obekräftade uppgifter och som källa angav Aftonbladet en “uppgiftslämnare”. Även språkligt fanns det frågetecken, vid två tillfällen skrev man ut “erfar Aftonbladet” på uppgiften om att Hagwall skulle uteslutas ur Sverigedemokraterna. Att Hagwall sedan fick lämna partiet och att uppgifterna stämde är inte relevant. Vi ansåg att Aftonbladets artikel var dåligt underbyggd rent faktamässigt och därför kodades artikeln som att journalisten hade spekulerat om framtiden. Bestämmandet av den variabeln var ofta, som vi nämnde tidigare, en tolkningsfråga. Vi valde att vara konsekventa i vår analys av materialet och om det förekom någons tendens till spekulation kring framtiden så valde vi att tolka det som att så också var fallet.

8. Avslutande diskussion

Syftet med vår uppsats *Nationens Fiender* var att undersöka till vilken grad Aftonbladet och Dagens Nyheter är opartiska och sakliga i sin politiska rapportering.

Om man ser till graden av exponering får alla partierna komma till tals och synas.

Socialdemokraterna får klart mer exponering än övriga partier men det är inte något konstigt då de är största parti i både riksdag och regering. Dessa resultat går i linje med Hopmann m.fl (2017:108–110) och deras undersökning kring hur den politiska nyhetsrapporteringen ter sig i Europa under mellanvalsperioder. Det stämmer även väl överens med granskningsidealet som Jennys Wiik (2012:34) avhandlar. Våra resultat visar att Dagens Nyheter och Aftonbladet tar fasta på en av journalistikens grundpelare, nämligen den att granska makthavare.

Vidare får partierna den uppmärksamhet man kan förvänta sig sett till hur de ligger till enligt opinionsundersökningar. Det är en av de generaliseringarna Kent Asp har kunnat göra av sina medievalsundersökningar (2011:143–144). Det här tolkar vi som ett tecken på saklighet och opartiskhet. Att små partier har svårare att synas är i sig inte så förvånande men hade de inte syns alls, eller orimligt lite, hade det kunnat vara ett tecken på partiskhet gentemot något utav partierna. Samma hade kunnat gälla om något utav de större partierna hade fått en orimlig liten eller stor exponering sett till deras resultat i det senaste valet eller i opinionsundersökningar.

Genom att mäta hur de olika partierna har värderats, dels på nyhetsplats men också i åsiktsmaterial, har vi kunnat se att det i båda tidningarna är en överväldigande majoritet av artiklarna på nyhetsplats som har analyserats är neutrala. På åsiktsplats var fördelningen annorlunda och desto fler artiklar var negativa. Men det som vi anser är viktigt är i första hand nyhetsplats eftersom det är där som kraven på opartiskhet och saklighet är som tydligast. Då hela 79 procent är neutrala kan vi med god säkerhet utifrån våra resultat konstatera att journalisterna på Aftonbladet och Dagens Nyheter förhåller sig opartiskt till de svenska partierna.

När vi analyserade artiklarna noterade vi också att journalisterna var noga med att ett uttalande aldrig fick stå oemotsagt. Att låta båda sidorna komma till tals tillämpades konsekvent av båda tidningarna. Detta menar Bengt Johansson är ett tecken på neutralitet från journalistens sida. Även Gaye Tuchman pekar på vikten av att presentera olika åsikter för att kunna vara objektiv (Johansson 2015).

Världen är inte heller uppdelad i svart och vitt. I de artiklar vi undersökt har vi dels sett hur man lyfter fram både positiva och negativa händelser som rör politiken. Som exempel kan man ta att skandaler och affärer var den näst största kategorin inom vilka sakfrågor som förekom. Även om majoriteten av dessa artiklar förhöll sig neutrala så fanns det också de som hade en mer kritisk ton. Precis som Kent Asp framhåller så är det inte enbart medierna som sätter partiernas mediebild. Journalisterna, publiken, aktörerna och kontexten är alla ingredienser i soppan som blir till bilden av ett parti. Rapporteringen (journalisterna) om att en minister (aktör) som kör berusad (kontext) landar självklart inte bra hos de som aktören företräder (publiken). Att värderingen ibland blir negativ, även på nyhetsplats, har i många fall sin förklaring.

Åsiktsmaterial å sin sida fyller en annan funktion än vanliga nyheter. Ledare och politiska kommentarer är en arena där sakfrågor stöts och blöts och skribentens egna åsikter får, eller kanske i vissa fall *ska*, komma till uttryck. Den naturliga följderna av detta är således att

opartiskheten får stryka på foten en smula. Våra resultat visar att skribenterna (journalisterna) haft en tendens att kritisera och värdera partierna negativt. Vi ser inte detta som något dåligt i sig, det hänger som vi tidigare påpekat ihop med journalistikens uppgift att syna makthavare i sömmarna. Självklart finns det också fall av det motsatta, där journalisten har varit positiv inställd till politikern eller partiet. Det har dock inte förekommit i samma utsträckning som negativa värderingar.

Kent Asp menar ju att partisk nyhetsförmedling inte enbart behöver vara negativt i betydelsen att det försvårar fri åsiktsutbildning. Att medierna ger uttryck för en politisk uppfattning kan istället göra att publiken själv får välja vilken nyhetsrapportering de vill ta del av (Asp 2011:39). Det i sin tur går självklart att ifrågasätta, men vi tror att många precis som vi tycker det är helt naturligt att man som mediekonsument väljer den nyhetsförmedlare, i det här fallet dagstidning, som rimmar bäst med ens egna uppfattningar. Så länge nyhetsförmedlare är transparenta med sina politiska profiler är själva profileringen inte negativ i sig, och det menar vi att både Aftonbladet och Dagens nyheter är. Det visar våra resultat.

Vi anser alltså att resultaten som vi har fått fram talar för att Aftonbladet och Dagens Nyheter och deras journalister i regel är opartiska och sakliga i sin rapportering av de svenska partierna. Vi kan konstatera att alla partierna får komma till tals och blir skäligt exponerade. De förekommer i en utsträckning som är rimlig sett till deras storlek. Därtill är det också så att samtliga partier mestadels fått en neutral bevakning. Vi anser därför att vi med ganska stor säkerhet kan säga att Aftonbladet och Dagens Nyheter är sakliga och opartiska i den politiska rapporteringen.

Har medielogiken någon betydelse i vår studie? Kent Asp väljer ju att kalla det för nyhetslogik och om man tar det i beaktning så kan vi i resultaten se en viss tendens att både Aftonbladet och Dagens Nyheter fokuserar en hel del på sensationsartat material. Kategorin *Skandaler och affärer* blev ju den näst största kategorin efter *Regeringsfrågan*. Tendensen att framställa politik som ett spel snarare än en sak är framträdande i studien och det ser vi som ett bevis på att nyhetslogiken fortfarande spelar en viss roll för den politiska nyhetsrapporteringen.

Vad kan vi uttala oss om då? Vår studie ligger helt i linje med de resultat man kan hitta i boken *Comparing political journalism* och närmare bestämt kapitlet som heter *Political balance* (Hopmann et al 2017:108–110). Resultaten är påfallande lika – deras resultat visar på väldigt god balans i den politiska nyhetsrapporteringen i Europa, och vår på god balans i Aftonbladet och Dagens Nyheter. Majoriteten av artiklarna har en neutral ton precis som i de studier som Hopmann m.fl. har gjort. Utöver det kan vi se att det mediala fokuset ligger på regeringen och ministrarna.

Om vi då tar Westerståhls kriterier för opartiskhet. Westerståhl talar om balans i nyhetsrapporteringen, och med det menar han liksom Asp och Johansson att låta olika parterna komma till tals. Egentligen är det ju Westerståhl som lagt grunden för hela forskningsfältet som Asp verkat inom och nu Johansson för vidare. Men sett till Westerståhls modell så lever både Aftonbladet och Dagens Nyheter upp till kraven för objektivitet och tillgodoser läsarna med en balanserad rapportering.

Med god balans menar vi att vi inte finner att våra tidningar inte favoriserar eller missgynnar något utav partierna. Dels genom att det är fler negativa än positiva artiklar, men viktigast är ändå att den enorma majoriteten av artiklar som är neutralt hållna gentemot partierna och

deras aktörer. Att den neutrala kategorin samlar majoriteten av artiklarna på nyhetsplats är det viktigaste resultatet som vi får fram i vår undersökning. Neutraliteten i artiklarna visar på att det finns en strävan mot att leva upp till kraven på opartiskhet och saklighet som slogs fast i pressutredningen 1994. Det krävs många faktorer för att opartiskhet och vi har undersökt flera stycken som alla pekar i samma riktning, men utan neutrala artiklar hade vi inte kunnat underbygga våra slutsatser lika bra. Vi kan nu med stor säkerhet konstatera att Aftonbladet och Dagens Nyheter lever upp till krav som ställs på dem från allmänheten.

8.1 Förslag på vidare forskning

Vi har byggt vår undersökning på en tidigare undersökning och vårt förslag är man fortsätter att bygga vidare på de återkommande medievalsundersökningarna. Bland annat genom att studera fler mellanvalsperioder, och längre tidsperioder.

Men vi kan inte se hur dessa områden kan breddas i alla oändlighet om resultaten ständigt visar på samma sak. De återkommande undersökningarna är viktiga men vi tror på att även undersöka vad som i vardagligt tal kallas för *alternativa medier*. Dessa spelar en allt större roll i människors vardag, men mycket av kritiken som riktas mot dem kommer från de traditionella nyhetsmedierna. En jämförande studie mellan de nya alternativa mediekanalerna och de traditionella medieaktörerna, från en oberoende part skulle kunna ge bättre förståelse för den medievärld som påverkar allmänheten. En medievärld som är i ständig förändring.

Referenslista

- Asp, Kent & Bjerling, Johannes (2014). *Mediekratin: mediernas makt i svenska val*. Stockholm:
- Asp, Kent (2011). *Mediernas prestationer och betydelse: valet 2010*. Göteborg: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet
- Asp, Kent (1986). *Mäktiga massmedier: studier i politisk opinionsbildning*. Diss. Göteborg: Univ.
- Asp, Kent (2012) Vänster-högerinställning hos journalister, allmänhet och folkvalda. I Kent Asp (red.). *Svenska journalister: 1989-2011*. Göteborg: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), Göteborgs universitet, 91-100.
- D'Alessio, Dave & Allen, Mike (2000) Media bias in presidential elections: a meta-analysis. *Journal of communication*, volym 50, 4:e uppl. Blackwell Publishing Ltd.
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.) (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Hallin, Daniel C. & Mancini, Paolo. (2004). *Comparing media systems: three models of media and politics*. New York, NY: Cambridge University Press
- Hopmann, David Nicolas, Van Aelst, Peter, Salgado, Susana & Legnante, Guido (2017) Political balance. I C. H. de Vreese, Frank Esser & David Nicolas Hopmann. (red.) *Comparing political journalism*, 92-111.
- Johansson, Bengt (2015) Journalistiken, objektiviteten och partiskheten. I Michael Karlsson & Jesper Strömbäck (red.) *Handbok i journalistikforskning*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur, 189-204.
- Johansson, Bengt (2016) Konferensbidrag, Mediernas partiskhet i valet 2016, 31 maj 2016, Göteborg.
- Maras, Steven (2013). *Objectivity in journalism*. Cambridge: Polity Press
- SOU: 1995:37, 159, *Pressutredningen -94 (1995)*. Vårt dagliga blad: stöd till svensk dagspress: betänkande. Stockholm: Fritze
- Strömbäck, Jesper (2012) Journalistiken och politiken. I Lars Nord & Jesper Strömbäck (red.). *Medierna och demokratin*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur, 263-283.
- Strömbäck, Jesper (2015) Politisk nyhetsjournalistik. I Michael Karlsson & Jesper Strömbäck (red.) *Handbok i journalistikforskning*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur, 299-311.
- de Vreese, Claes, Esser, Frank, Hopmann, David Nicolas, Aalberg, Toril, Van Aelst, Peter, Berganza, Rosa, Hubé, Nicolas, Legnante, Guido, Matthes, Jorg, Papathanassopolous, Stylianos, Reinemann, Carsten, Salgado, Susana, Sheaffer, Tamir, Stanyer, James & Strömbäck, Jesper. (2017) Our goal: comparing new performance. I C. H. de Vreese, Frank Esser & David Nicolas Hopmann. (red.) *Comparing political journalism*, 1-3.
- Weibull, Lennart & Wadbring, Ingela (2014). *Massmedier: nya villkor för press, radio och tv i det digitala medielandskapet*. 11., helt omarb. uppl. Stockholm: Ekerlid
- Wiik, Jenny (2012) Yrkesideal. I Kent Asp (red.). *Svenska journalister: 1989-2011*. Göteborg: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), Göteborgs universitet, 33-40.

Internetkällor

- Kulturnyheter (Hämtad 2016-12-02) - <http://www.svt.se/kultur/medier/nationens-fiender>

- Sifos väljarbarometer (Hämtad 2016-12-14) - <http://opinion.se/>

Bilaga 1. Komplement till Tabell 7.3

Tabell 1(Bilaga). I vilka huvudsaksfrågor partierna förekommer i Dagens nyheter under perioden 1/7 – 9/11 2016 (totalt antal)													
	V	S	MP	C	L	M	KD	SD	Fi	Rödgrönregering	Allianspartierna	Samtliga partier	Totalt
Sysselsättning och näringspolitik	1	4	1	2		1				9	1		19
Ekonomi	1	2	3	1						8		2	17
Skola- vård och omsorg		1	1		2		1			11			16
Miljö		0	4						1	2			7
Invandring och migration		1	1					1		5			8
Kommunpolitik										1			1
Polis		1				2							3
Utrikes och försvar		12			1	1		1		2			17
Byråkratifrågor										2			2
Regeringsfrågan		8	3	2		7	1	1	1		1	2	26
Jämlikhet													0
Skandaler och affärer		15			1	3							19
Övrigt		5			2					1			8
Totalt antal huvudsaksfrågor	2	49	13	5	6	14	2	3	2	41	2	4	143

Kommentar: Del tabell till tabell 7.3. Samma uträkning som i tabell 7.3 men här uppdelad att endast visa fördelningen av sakfrågor för respektive parti i Dagens nyheter.

Tabell 2 (Bilaga). I vilka huvudsaksfrågor partierna förekommer i Aftonbladet under perioden 1/7 – 9/11 2016 (totalt antal)													
	V	S	MP	C	L	M	KD	SD	F i	Rödgrönregering	Allianspartier na	Samtliga partier	Total t
Sysselsättning och näringspolitik	1	1	1			1		1		1		1	7
Ekonomi	2	3				4		2		3	1		15
Skola- vård och omsorg			1	1	1					1			4
Miljö								1					1
Invandring och migration		2								1			3
Kommunpolitik		1		1		1							3
Polis och rättsväsende		2		1		1						1	5
Utrikes och försvar		7			1	1	1						10
Byråkratifrågor		1	1			1	1			1		1	6
Regeringsfrågan	1	2	1	2		1	1	4		1		2	15
Jämlikhet									1				1
Skandaler och affärer	1	6			2		2	6					17
Övrigt		3	1					1		1	1	1	8
Totalt antal huvudsaksfrågor	5	28	5	5	4	10	5	15	1	9	2	6	95

Kommentar: Del tabell till tabell 7.3. Samma uträkning som i tabell 7.3 men här uppdelad att endast visa fördelningen av sakfrågor för respektive parti i Aftonbladet.

Bilaga 2: Kodbok

Kodning:

Urval av artiklar sker med tanke på politisk koppling. En politisk aktör behöver vara omnämnd i artikeln för att kunna kodas. Även första sidan kodas, inklusive puffar. Krönikor och kåserier kommer inte att kodas. Däremot kommer vi att koda ledarplats om de skriver om de politiska partierna. Även politiska kommentarer och analyser som har en tydlig politisk koppling kommer att kodas (dvs. även kommentarer på ekonomisidorna kan kodas om de tar upp någon av våra politiska aktörer).

V1. ID-nummer

1-

V2. Månad

- 7. Juli
- 8. Augusti
- 9. September
- 10. Oktober
- 11. November

V3. Dag

1. -

V4. Tidning

- 1. DN
- 2. Aftonbladet

V5. Materialtyp

- 1. Nyhetsartikel/-inslag (inkl. notiser, puffar, telegram, personporträtt)
- 2. Analys/kommentar (vinjetterade analyser/kommentarer)
- 3. Grafik, tabeller, diagram o. dyl. Faktaruta.
- 4. Åsiktsmaterial
- 5. (Nyhets)puff
- 6. Övrigt/ospec. (t.ex. läsare ställer frågor, telefonväkteri, användargenererat material, enkät.)

V6. Huvudsakfråga

- 100. Jordbruk, skogsbruk, fiske
- 110. Sysselsättning och näringspolitik
- 120. Ekonomi och finanspolitik
- 130. Regionalpolitik
- 140. Skattefrågor
- 150. Familjepolitiska frågor
- 160. Vårdfrågor
- 170. Socialpolitiska frågor
- 180. Skol- och utbildningspolitiska frågor
- 190. Kultur- och fritidsfrågor
- 200. Bostadsfrågor
- 210. Miljöfrågor
- 220. Religion

- 230. Massmedier
- 240. Kommunikationsfrågor
- 250. Invandrings- och flyktingfrågor
- 260. Kommunalpolitiska frågor
- 270. Polis och rättsväsende
- 280. Försvarsfrågor
- 290. Utrikespolitiska frågor
- 300. Arbetslivsfrågor
- 310. Infrastruktursfrågor
- 400. EU-frågor
- 500. Demokrati- och inflytandefrågor
- 510. Regeringsfrågan
- 560. Jämlikhet
- 590. Byråkratifrågor
- 600. Energipolitik
- 650. Allmänideologiska frågor
- 660. Valrörelsen som företeelse
- 700. Skandaler, affärer
- 800. Opinionsundersökningar
- 970. Övrigt, annat

V7. Huvudsakfråga 2

- 0. Ingen andra huvudsaksfråga
  - Resterande, se ovan

V8. Huvudaktör

Politiska partier

- 1. V (enskilda aktörer ingår)
- 2. S (enskilda aktörer ingår)
- 3. MP (enskilda aktörer ingår)
- 4. C (enskilda aktörer ingår)
- 5. L (enskilda aktörer ingår)
- 6. M (enskilda aktörer ingår)
- 7. KD (enskilda aktörer ingår)
- 8. SD (enskilda aktörer ingår)
- 9. Fi (enskilda aktörer ingår)
- 10. De rödgröna (S med MP)
- 11. Alliansen (C, L, M och KD)
- 12. Samtliga partier

Partiledare

- 20. SD, partiledare
- 21. V, partiledare
- 22. S, partiledare
- 23. C, partiledare
- 24. L, partiledare
- 25. M, partiledare
- 26. KD, partiledare
- 27. MP, språkrör
- 28. Fi, partiledare

29. Övriga partiledare
30. Partiledarna alliansen
31. Samtliga partiledare
32. Partiledarna de rödgröna
33. Rödgrön regering
34. Alliansen regering

Ministrarna

100. Ibrahim Baylan - Samordnings- och energiminister
101. Ylva Johansson - Arbetsmarknads- och etableringsminister
102. Magdalena Andersson - Finansminister
103. Per Bolund -Finansmarknads- och konsumentminister
104. Ardalan Shekarabi - Civilminister
105. Peter Hultqvist - Försvarsminister
106. Morgan Johansson - Justitie- och migrationsminister
107. Anders Ygeman - Inrikesminister
108. Alice Bah Kuhnke - Kultur- och demokratiminister
109. Karolina Skog - Miljöminister
110. Mikael Damberg - Närings- och innovationsminister
111. Sven-Erik Bucht - Landsbygdsminister
112. Peter Eriksson - Bostads- och digitaliseringsminister
113. Anna Johansson - Infrastrukturminister
114. Annika Strandhäll - Socialförsäkringsminister
115. Åsa Regnér - Barn- äldre- och jämställdminister
116. Gabriel Wikström - Folkhälso, sjukvårds- och idrottsminister
117. Gustav Fridolin - utbildningsminister
118. Anna Ekström - Gymnasie- och kunskapslyftsminister
119. Helén Hellmark Knutsson - Högre utbildning och forskningsminister
120. Margot Wallström - Utrikesminister
121. Ann Linde - EU- och handelsminister
122. Isabella Lövin - Minister för Internationellt utvecklingsamarbete och klimat samt vice statsminister

Samhällsorgan

41. Riksdagen
42. Statliga myndigheter
43. Landsting
44. Kommun

Organisationer

49. ”Facket”
50. Arbetsmarknadens parter
51. LO
52. TCO
53. Saco
54. Arbetsgivarorganisation
55. Småföretagare (och deras organisationer)
56. LRF

61. Övriga organisationer

Enskilda aktörer

70. Storföretag

71. Forskare, expert

73. Enskilda bland allmänheten

74. Allmänhet, väljare, mötesdeltagare

76. Kändisar, samhällsdebattörer, intellektuella

Massmedier

80. Mediekändisar

81. Journalist i eget medium

82. Tidning/medium

83. Journalist från annat medium

Övrig aktör

90. Opinionsinstitut

91. EU

97. Annan aktör

999. Övrig politisk aktör

V9. Värdering Huvudaktör

1. Positiv

2. Neutral/värdering saknas

3. Negativ

V10. Andra aktör.

0. Ingen andra aktör

Resterande samma som ovan

V.11 Värdering andra aktör

Samma som huvudaktör

JOURNALISTFRÅGOR (variabler där journalisten själv ger uttryck för olika saker)

V12. Ger journalisten uttryck för en kritisk/ifrågasättande position?

0. Nej

1. Ja

V13. Spekulerar journalisten om framtiden?

0. Nej

1. Ja

V14. Förklarar/beskriver journalisten orsaker till vad som hänt?

0. Nej

1. Ja

V15. Uttrycker journalisten en åsikt?

0. Nej
1. Ja

V16. Totalutrymme för artikeln

1. Uppslag
2. Helsida
3. Halvsida
4. Tredjedelssida
5. Kvantssida
6. Blänkare
7. Notis

V17. Rubrikutrymme

1. En spalt
2. Två spalt
3. Tre spalt
4. Fyra spalt
5. Fem spalt
6. Sex spalt
7. Sju spalter
8. Åtta spalter
9. Nio spalter
10. Tio spalter
11. Elva spalter
12. Tolv spalter

V18. Bildutrymme

1. spalt
2. spalt
3. spalt
4. spalt
5. spalt
6. spalt
7. spalt
8. spalt
9. spalt
10. spalt
11. spalt
12. spalt

V19: Kodare

1. Love
2. Jacob
3. Aron